

z eno besedo povsod, kamor ga je zaneslo, in sicer v nenehnem stiku z odraslimi, starejšimi in mlajšimi vrstniki. Doživljanje sveta je pri vseh narodih, zlasti pa pri narodih indoevropske skupnosti, v glavnem enako ali vsaj zelo slično. Zakaj torej ogromnega zunanjega in notranjega izkustva, ki ga dijak že ima, ko ga pričnemo uvajati v tuji jezik, ne smeli izkoristiti? Seveda, tujec tega ne more, za nas pa tudi ni ovire. Če izkoriščamo osnovo, ki jo ima dijak v materinem jeziku, pridemo mnogo energije, ki jo inštem mnogo časa. Lani smo vprašali dijake po uri, kaj pomeni: *I am taking the book from the table*. Odgovorili so: Vzela sem knjigo z mize, kar je bil za njih, ki so opazovali premikanje učiteljeve roke in potovanje knjige z mize, docela razumljivo. Letos so dijaki odgovorili: V zame m knjigo. Bilo je bliže. Slovenci imamo v nedovršnih glagolih izrazno sredstvo, ki je v tem primeru edinovatno angleškemu »continuous«. Dijakom nakažem, da angleški stavek: *I am taking* pomeni v slovenščini: Jemljem (ta hip); *I am writing a word on the table* — Pišem (ta hip) itd. S tem je le prebit, in sicer brez trpljenja. Nas dijaki takoj vedo, konkretno in

PEDAGOŠKI AKTIVI

IZ CELJA

Gibanje pedagoškega aktiva

Po pičlih dveh letih dela in življenja Pedagoškega društva LRS je količina in kakovost rezultatov tega dela pokazala nekatere slabosti. Ena teh — in gotovo ne najmanjša — je izoliranost društva od pedagoškega zaledja in omejevanje dela na Ljubljano, ki je sedež društva. Čeprav se je v letu 1951 pokazal napram letu 1950 porast dela pri zunanjih (neljubljanskih) članih društva in se prijetno odrazil v kazalu avtorjev, ki so prispevali svoje študije v znanstvene revije Pedagoškega društva (Sodobno pedagogiko), razmerje med ljubljanskimi in zunanjimi aktivnimi člani društva še vedno ne zadovoljuje; še vedno je — to predvsem glede na velikost pedagoškega področja — premalo zunanjih delovnih članov društva.

Pa ne samo to. Slabost se ne odraža samo v razmerju aktivnih članov društva, ampak tudi v izboru pedagoških problemov, ki so bili v okviru društva obravnavani. Problemi so vznikli in so se obravnavali vse preveč pod zornim kotom centralne; delo društva je bilo vse premalo oplojeno s periferno problematiko našega pedagoškega življenja. Vsi vemo, da se pedagoška vprašanja ne porajajo samo v centrali ampak povsod tam, kjer v katerem koli smislu oblikujemo družbeni naraščaj, praktično torej vsaj povsod tam, kjer so šole. Ker je naša šolska mreža razmeroma gosta in zajema celoten republiški teritorij, ni le pedagoško zaledje društva zelo obsežno, ampak je tudi pedagoška problematika, ki terja znanstveno obdelavo, zelo bogata in mnogovrstna.

Vsa ta bogata in mnogovrstna pedagoška problematika je s premajhno probnostjo pronicala v center, se premalo uveljavljala na delovnem repertoarju Pedagoškega društva in zato tudi premalo prispevala k rasti naše pedagoške teorije. In prav iz tega razloga je morda naša pedagoška teorija premalo plodna za »široko« prakso.

Vzrokov za to in tako stanje je verjetno več, najtehtnejša med njimi pa utegne biti dva: 1. razmeroma močni pedagoški centralizem, ki je v želji, da zbere vso pedagoško problematiko pod lupo zanesljive in enotne jedloške kritike in s tem prepreči stihijo in ideološko plitvino ali celo kalnost pedagoškega dela, razumljivo bremeni nekontrolirano samostojnost pedagoških delavcev in strogo vezal njihovo delo na pedagoško središče, se je odražal tudi v delu Pedagoškega društva; to dokazujejo letni delovni načrti društva, ki so se izdelali vedno v Ljubljani, v sekciji št. 1; 2. vzrok, da se delo Pedagoškega društva ni moglo širše in bujnejše razrasti, je bila okornost delovnega aparata; sekcije društva so imele svoje sodelavce tudi izven Ljubljane; ti so bili pri svojem sodelovanju tesno vezani na Ljubljano, niso pa redneje prihajali v Ljubljano na seje sekcij; ali Ljubljana teh sekcij ni sklicevala, ali jih je oviralo poklicno delo in daljavo, da se morebitnih sej niso udeleževali. Vse to seveda delu ni ravno koristilo. Resda so imeli člani sekcij še možnost, da se med seboj pismeno sporazumevajo, vendar je tudi ta oblika medsebojnega stika okorna.

čisto natančno, kaj izraža »continuous«.

Pri številnih pa učitelj ni pričel »ab ovo«, temveč je vendar izkoristil že obstoječe dijakovo znanje. Zapisal je na tablo številke. Ko so dijaki zagledali dobro jim znane znake in je učitelj, kačoč nanje, številke imenoval, si je prihranil mnogo dela, ki bi ga moral izvršiti, če bi prinesel s seboj jabolka, kroglice itd., ter jih kombiniral v razna števila.

Kot so že lanske debate pokazale, je metoda, ki je za nas primerna, kombinirana metoda. Za tujca, ki ne zna našega jezika, seveda druga metoda ni mogoča, oziroma težko izvedljiva. Zlasti se pri nas direktna metoda težko uveljavi na višji stopnji, kjer je za nas nemogoče in tudi nesmiselno izključevati iz pouka materin jezik. Direktno metodo z minimalno uporabo slovenščine lahko izvedemo le v začetniškem kurzu, kjer je zlasti zato priporočljiva, ker prisili dijaka, da si dobro in za stalno osvoji glasove tujega jezika.

Vsi ti pomisleki pa seveda ne zmanjšujejo vrednosti direktne metode, kakor smo jo opazovali med občudovanja vrednim delom g. Daviesa.

J. Prezelj

Da bi se delo Pedagoškega društva presnovilo in da bi postala struktura dela s prilivom delovnih sil od zunaj taka, kakršna bi morala biti in kakršno si želimo, smo se odločili za novo organizacijsko obliko dela: Pedagoško društvo bo imelo povsod tam, kjer živi in dela nekaj njegovih aktivnih članov, svojo — rekli bi: podružnico, svoj pedagoški aktiv.

Ker je ustanavljanje teh pedagoških aktivov seveda odvisno tudi od objektivnih pogojev, predvsem od tega, kje je zbranih in kje aktivno pedagoško dela kaj več članov Pedagoškega društva, so se ali naj bi se ustanovili pedagoški aktiv najprej pri učiteljskih (Maribor, Tolmin, Novo mesto, Celje, Murska Sobota), kjer delajo pedagogi, ki so člani Pedagoškega društva.

Struktura pedagoških aktivov se najbrže ne bi mogla ujemati s strukturo matičnega društva; to je razdeljeno v sekcije, pedagoški aktiv pa sekcij ne bi mogli imeti, vsaj ne vseh, ker nimajo dovolj ljudi za to in bi se jim delo pri tem preveč drobilo. Prva, preprosta organizacijska oblika pedagoških aktivov bi bila skupnost pedagoško zainteresiranih ljudi določenega področja, ki bi si izvolili vodstvo, se sporazumeli za skupen program in odgovorno prevzeli določene naloge, ter jih po svojih močeh reševali.

Tak aktiv seveda ne bo mogel biti sestavljen le iz članov Pedagoškega društva, teh je mnogo premalo. Člani Pedagoškega društva naj bi bili v skupini samo delovna jedra, skupino pa bi sestavljali poleg njih še vsi tisti pedagoški delavci, ki imajo (in teh pri nas ni malo!) izredno mnogo smisla, interesa in tudi sposobnosti za pedagoško delo, ki pa doslej niso dosti delali, ker niso imeli niti pravega okvira niti prave pomoči za svoje delo, niti niso mogli — in to zaradi svoje obremenjenosti z drobnim pedagoškim delom in zaradi izoliranosti tega dela od nekoliko širših problemov naše pedagoške rasti — priti do primerne pedagoške delovne orientacije.

Marsikaj bomo, tako upamo, z aktivni Pedagoškega društva dosegli: mobilizirali bomo — to je morda najvažnejše — dragocene pedagoške delavce; naši mladi pedagoški teoriji bomo ustvarili široko problemsko zaledje; evrsto bomo uravnovesili izbor problemov, ki naj se znanstveno obdelajo in obdelani obogatijo najširšo pedagoško prakso.

Pa ne le to. Pedagoški aktiv bi se bode gotovo razvil v pedagoška žarišča svojega območja in kot taki postali močni činitelji pedagoškega življenja v društvenih profesorjev in društvih učiteljev. Ti in vzgojitelji bodo za sestavo letnih delovnih načrtov in za njih izvedbo brez dvoma zelo potrebovali pedagoškega pomočnika — kdo bi tu laže pomagal kakor močan pedagoški aktiv? Pomagal bi predvsem z registracijo najakutnejše pedagoške problematike; ta bi, dvignjena v zavest pedagoških delavcev, nujno prešla v strokovne delovne programe obeh društev. Aktiv bi dalje obema društvoma pomagal z izdelanimi študijami, ki bi gotovo zdravo vzbudile debato in polemiko v društvih — in s tem preverile poklicno pedagoško delo.

Pedagoški aktiv bi, že po naravi svojega dela, postali prepotrebni svetovalci Odboru za splošnoizobraževalno šolstvo pri Svetu za prosveto in kulturo LRS. Kadar koli rešuje ta odbor pedagoška vprašanja v republiškem merilu (n.p. zakon o obveznem osemletnem šolanju i. p.), bi potreboval vsaj v okrajnih središčih specifično pomoč n. pr. pri organiziranju stvarnih in izbranih diskusij, pri analizi konkretnega stanja na določenem odseku pedagoškega področja, pri zbiranju študijskega gradiva in podobno. Pri takih rečeh bi lahko pedagoški aktiv mnogokrat naravnost idealno pomagal.

Ni nam treba posebej poudariti, da imajo in bodo imeli pedagoški aktivni važne in včasih povsem specifične naloge tudi pri okrajnih prosvetnih in tudi šolskih svetih.

Kratko bi rekli: pedagoški aktivni bode mogli, če se bodo razvili v močna, odgovorna in torej relativno odločujoča delovna jedra, uporabiti svoje organizirane pedagoške sile povsod tam, kjer se rešuje pedagoška problematika, kjer se gradi in razvijata solidna pedagoška teorija in praksa, in seveda tudi tam, kjer se izdajajo pedagoške odločitve.

Vse kaže, da se ne bodo razvili pedagoški aktivni samo pri učiteljskih, ampak tudi v nekaterih drugih središčih, kjer je dosti pedagoških delavcev, kjer je dosti mladine, dosti šol in zato tudi dosti vzgojnih vprašanj. Taka središča so Ptuj, Jesenice, Postojna in morda še katero. Seveda ne bo potekalo ustanavljanje in delo pedagoških aktivov brez težav. Prva izmed večjih težav je gotovo prepoznavnost zlasti tistih, ki bi se v aktivih razvili v vodilne pedagoške osebnosti svojega področja in na katerih bi ležala ne ravno lahka odgovornost organizacije, poživljanja, povezovanja, stimulacije dela v aktivu, — čeprav je seveda res, da so verjetno še vedno mnogo preveč zaposleni v s tisti pedagoški

delavci, ki bi s svojim znanjem in svojo izkušnostjo pripomogli aktivom k razvoju in znatnim delovnim uspehom. Nadaljnja večja težava je razmeroma velika raztresenost pedagoških delavcev po terenu; pri delu, kakršno bi se najbolj skladalo z nalogami pedagoškega aktiva, pa bi bili potrebni študijski sestanki; pri sedanjih podražljivih prometnih uslug bo ta oblika dela v mnogih primerih naravnost nemogoča; tako se bo verjetno pri delu pedagoških aktivov pokazala — seveda v manjšem merilu — ista slabost kot pri delu Pedagoškega društva v centrali: izoliranost od »širokega« terena.

Kaj je bilo doslej storjeno? Povsod tam, kjer so se pedagoški delavci odzvali pozivu Pedagoškega društva in mu javili, kdaj bi se mogli sestati pedagoški delavci na prvem (informativnem) sestanku, se je ta sestanek ob navzočnosti delegata Pedagoškega društva vršil in se ustanovil pedagoški aktiv.

Najbolj živo so pokazali pripravljenost za delo novomeščani, čeprav ravno v Novem mestu niso pogoji za ustanovitev in delo pedagoškega aktiva najbolj ugodni, saj je tam sorazmerno najmanj članov Pedagoškega društva; ne le, da so si izbrali na prvem sestanku 20. oktobra 1951 svoj odbor, sporazumeli se so že tudi za delovni program, si razdelili delo in si določili delovno obdobje. Ne le zanimivo, ampak mnogo obetajoče je pri tem aktivu dvojje: njegova struktura in njegov program. V aktivu je predsednik Sveta za prosveto in kulturo, dva šolska inštruktorja, sedem profesorjev gimnazij in učiteljska, sedem predmetnih učiteljev, dvajset osnovnošolskih in dva glasbena učitelja. Program je živ odraz pedagoških potreb tamkajšnjega terena in obsega: 1. vprašanje učnega načrta za nižjeorganizirane osnovne šole, 2. ovire pri delu na nižjih gimnazijah, 3. delo v pionirski organizaciji, 4. vprašanje šol za učence v gospodarstvu.

Tudi Tolmin se je za ustanovitev pedagoškega aktiva živo zainteresi-

Navodila za društvene blagajnike

I — Proračun za leto 1952

Na seji predsedstva Centralnega sveta ZSJ konec novembra 1951 so bila določena navodila za finančno poslovanje in v zvezi s tem tudi za sestavo predračuna za leto 1952, ki veljajo za vse sindikalne in društvene forume v okviru sindikalne. Novi pravilnik o finančnem poslovanju smo že razposlali vsem vodstvom naših novih združenj in društev (»Socialistični ozornik« — pril. »Delav. enotnosti« št. 18 z dne 14. dec. 1951); hkrati pa smo jim poslali po 2 izvoda obrazca »Proračun« in tiskovine »Pojasnila« k proračunu podružnice (društva) ter napovedali nadaljnja navodila. Glavna navodila najдете že v »Pravilniku« in v teh obrazcih, iz »Pojasnila« pa razvidite, na kaj se nanašajo posamezne partije in pozicije v predračunu. Na vsa vprašanja v njih odgovorite kar najtočnejše in glejte, da bodo vse postavke v predračunu utemeljene. Zato popolnite najprej tiskovino »Pojasnila« in iz nje prenašajte vsote v predračun.

Pri sestavljanju predračuna mora vsaka edinic najprej ugotoviti svoje dohodke, ki so: 1. 100% na članarino po številu članov edinic — društva, izražene po povprečni članarini (to gl. za posamezna združenja spodaj); 2. dohodek, predviden od izdajanja in zamenjave član. knjižice (od 1. I. 1952 ne velja več član. izkaznice, marveč samo član. knjižice); 3. razni eventualni drugi dohodki. — Povprečna članarina je za posamezna združenja določena tako: učiteljev din 44.—, profesorjev din 46.—, strok. učiteljev din 46.—, vzgojiteljev din 44.—, defektologov din 46.—.

Ko smo določili skupne dohodke, določimo v njihovem okviru izdatke, in sicer najprej kvote za višje forume — part. VIII, ki znašajo:

Združenje učiteljev:	
Centralni odbor združenja	11 %
Republiški svet ZSS	3 %
Skupna administracija	20 %
RO združenja	21 %
Združenje profesorjev:	
Centralni odbor združenja	12 %
Republiški svet ZSS	3 %
Skupna administracija	20 %
RO združenja	20 %
Združenje strokovnih učiteljev	
Centralni odbor združenja	10 %
Republiški svet ZSS	3 %
Skupna administracija	25 %
RO združenja	17 %
Združenje vzgojiteljev:	
Centralni odbor združenja	18 %
Republiški svet ZSS	3 %
Skupna administracija	10 %
RO združenja	19 %
Združenje defektologov:	
Centralni odbor združenja	28 %
Republiški svet ZSS	3 %
Skupna administracija	10 %
RO združenja	14 %

Kvot ne pošiljate več na bančni račun RO-SUPJ št. 604-95321-17, razen za leto 1951 zaostalih in še ne dostavljenih kvot. Štev. bančnega tek. rač. za nova združenja naknadno sporoče RO teh združenj.

Naročnino za »Prosvetnega delavca« pošiljate samo upravi lista na bančni račun št. 604-95390-5.

in naročnino za »Sodobno pedagogiko« samo upravi časopisa na bančni rač. št. 604-95390-5.

Prispevke za pevski zbor boste nakazovali samo na bančni račun št. 604-95390-5, ki jo naknadno sporoči vodstvo zbora.

Na položnicah, s katero nakazujete vplačilo, vedno označite na hrbni strani položnice, v kakšen namen pošiljate denar; s tem prihranite knjigovodstvom nepotreben delo.

Denar od vplačil, za katerih odvajanje še niso določene štev. bančnega računa, zadržite v domači blagajni, dokler te štev. niso znane, s pošiljanjem na sedanjega št. RO-SUPJ napravljate le nepotrebno zmedo v blagajniškem poslovanju.

Pomnite: Kvote se računajo v % le od dohodkov iz članarine, t. j. le od vsote pod part. I poz. 1 dohodkov predračuna, ne pa tudi od drugih dohodkov!

Ostanek vseh dohodkov po odbitku kvot porazdelje društva na druge izdatke

Zadnji sestanek pedagoškega aktiva v Celju, ki je bil sredi januarja, obeta večjo aktivnost celjskih in okoliških pedagoških delavcev. Podoba je, da se skušajo člani aktiva nekako določneje orientirati po svojem delovnem torišču tako v pogledu oblike kakor tudi vsebine dela, manj so pa razčiščena vprašanja metode dela in pa organizacijska stran s pritegnitvijo širšega kroga aktivnih pedagoških delavcev.

Zivahna diskusija, v katero so posegali vsi navzočni člani, je rodila nekaj konkretnih sklepov in neposrednih delovnih nalog. Te naloge so:

1. Študij problemov vzgoje delavske mladine. Takoj se je ustanovila komisija, sestojajoča iz članov, ki imajo neposreden stik s to mladino na industrijskih šolah in na šolah za učence v gospodarstvu.
2. Problemi zemljepisnega pouka v osnovni šoli. Vprašanje je vzel v obdelavo učiteljski zbor II. osnovne šole v Celju.
3. Prehod učencev z osnovne šole

ral, vse pa kaže, da bodo temkajšnje teritorialne posebnosti (razbitost terena) zaviralno vplivale na razvoj pedagoškega aktiva.

Morda so se prvi prav tako trdni ali celo še trdnjeji obrisi dela pokazali tudi drugje, pa Pedagoško društvo o tem še ni obveščeno. Ena izmed potrebnih in koristnih delovnih oblik pedagoških aktivov bo v bodoče gotovo redno poročanje Pedagoškemu društvu, ki bo moglo le pod tem pogojem koordinirati delo aktivov in s tem to delo usposobiti za kritiko in znanstveno obdelavo.

Doslej smo, mnogokrat nervozno, mnogokrat nespretno iskali primeren oblik za širše pedagoško delo po najrazličnejših »linijah« (upravna, sindikalna). Marsikaj nam je gledano seveda pod zornim kotom vsakokratne sodobnosti, uspele, marsikaj pa se nam je ponesrečilo. Upamo, da tokrat s pedagoškimi aktivni pismo segli mimo.

dr. Iva Segula

po potrebah in razmerah, skupni izdatki (s kvotami vred) pa ne smejo presegati skupnih dohodkov, ker bi za tak primanjkljaj ne bilo kritja.

Predračun s pojasnilom izdela vsako društvo v dveh izvodih, katerih 1. zadržijo zase, 2. pa pošlje RO svojega združenja zaradi evidence — ne več v potrdilo! Vendar pa se mora društvo ravnati po eventualnih pripombah, ki bi jih prejelo od svojega RO.

II — Znamkice

Članske znamkice, ki ostanejo iste kakor v preletu, naročajo društva pri RO svojega združenja. Ko pa prvič naroča znamkice, mora sporočiti tudi zalogo znamkice, ki jo je prejelo od te ali ene bivših podružnic SUPJ. Brez takega sporočila RO ne sme poslati novih znamkic, ker bi drugače ne imel podatkov, potrebnih za svojo evidenco in za lastno obračunavanje znamkic. Navodila za predajo in prevzem znamkic gl. v »Prosvetnem delavcu« 1951 št. 18 pod naslovom »O poslovanju s članskimi znamkicami«.

Novih znamkic posamezni RO ne bodo mogli pošiljati vse dotlej, dokler jih ne prejmejo od RO-SUPJ; ta pa jih ne more predati, dokler ni sam obračunal zaloge in porabe znamkic v letu 1951. Zakaj RO-SUPJ tega še ni napravil? Zato, ker še danes (28. I.) nima obračuna od vseh bivših podružnic SUPJ, čeprav je bil na plenumu v septembru 1951 sklenjen in določen krajni rok za ta poročila do 15. decembra 1951... Da bi pa člani dotičnih podružnic lahko sami opozorili in poklicali na odgovornost

Ustanovitev pedagoškega društva v Mariboru

Decentralizacija je zajela tudi PD, ki se po novih pravilih lahko ustanovi kot samostojna ustanova tam, kjer se zbere dovoljno število delavolnih članov, ki niso več vezani na kvalifikacijski izbor centrale, kot je to bilo doslej. Okrog 25 članov se je zbralo 27. decembra na učiteljski v Mariboru, da pregledajo preteklo delo in si določijo smernice za bodočnost. Ob navzočnosti poverjenika za prosveto tov. Miloša Ledineka je tov. ravn. Humečkova podala obširno poročilo, obsegajoče vso dejavnost zadnjih 2 let: od učnih načrtov do tečajev in vsega drobnega dela. Zivahna diskusija je razbistrila še mnogo problemov, važnih

na gimnazijo. Problem preučuje učiteljski zbor I. osnovne šole v Celju v povezavi z nekaterimi člani profesorjskih zborov obeh gimnazij.

4. Medsebojni odnosi prosvetnih delavcev.

5. Sotrudništvo pri pedagoškem tisku in drugem časopisu s prispevki s pedagoško-šolsko-prosvetnega področja.

V diskusiji so se člani dotaknili še šolskih predmetov, učnih načrtov in urnikov, vloge osnovne šole v rasti in razvoju našega šolstva, vloge materinščine v učno-vzgojnem procesu pa še nekaterih drugih aktualnih šolskih problemov.

★

Oficijelnih priznanj nisem dobila...

»V priznanje mi je bilo že, če sem imela kontakt z občinstvom. Kakor se nisem nikdar potegovala za »lepše« vloge, s katerimi bi skušala blesteti, tako tudi oficijelnih priznanj nisem dobila. Zadovoljna sem bila, kadar sem po igri imela zavest, da sem iz sebe dala vse, kar sem mogla dati... Tako pravi o sebi tovarišica Angela Sadarjeva, učiteljica na osnovni šoli v Celju ob tridesetletnem odskrem udeleževanju na vprašanje: »Ali si bila kdaj deležna tudi posebnih priznanj?«

Pa vendar je ta tiha in skromna učiteljica in gledališka umetnica bila sedaj deležna iskrenega priznanja celjskih prosvetnih krogov in gledališkega občinstva. — Novoosnovani Ljudski oder je vezal svoj prvi nastop pred javnostjo s proslavo tridesetletnice odskremu udeleževanja Angele Sadarjeve. V igri Milnarjev Janez je nastopila jubilatka v vlogi Martinaške, ki jo je podala v največje zadovoljstvo.

Po predstavi so poudarili jubilatniko poštvovalno in uspešno delo kot učiteljice-umetnice v gledališču in v šoli ter ji iskreno čestitali predstavniki celjskega kulturnega življenja, Ljudskega odra, njeni tovariši na odru, stanovski tovariši in celo šolarčki.

Res, plodovito je bilo odsko udeleževanje tovarišice Sadarjeve, saj v tridesetih letih njenega življenja in delovanja v Celju ni bilo igre, v kateri ne bi igrala večje ali manjše vloge. Bili so čas — pravi — ko je celjsko gledališče dajalo tudi po tri dobro pripravljene predstave na teden. Po osvoboditvi pa je samo v dobi med letoma 1945—1948 nastopila stokrat. Zvesta pa je ostala tudi svoji ljubljani mladini, saj jo je vzgajala in razveseljevala z vrsto mladinskih predstav.

Jubilantki, tovarišici Sadarjevi tovariškom čestitam k umetniškemu jubileju in priznanju njenega dela.

svoje blagajnike, navajamo v naslednjem te podružnice (razpoto tiskane so dolžna poročila še za več mesecev nazaj): Laško, Jesenice, Kočevje, Mežica dol., Guštanj, Sežana, Slov. Konjice, Zgornja Vipavska - Ajdovščina.

Samo na brezbrilnosti in malomarnosti (da imenujemo postopanje s pravim imenom) teh blagajnikov je krivda, če združenja takoj po svoji ustanovitvi tudi v materialnem-finančnem pogledu ne bodo mogla v tek in red, začetno nerodno delovanje pa se pri združenjih in društvih pozneje ne bo tako lahko popravilo.

Za navodila, ki bi bila društvenim blagajnikom še potrebna, naj se odlej obračajo le na RO svojega združenja.

RO-SUPJ

DRUŠTVENIM BLAGAJNIKOM IN NAROČNIKOM

»PROSVETNEGA DELAVCA« TER »SODOBNE PEDAGOGIKE«

Prosimo naročnike, da takoj javijo upravam listov svoje točne naslove, ako doslej sami ali pa društva tega še niso napravili. Doslej je uprava »Prosvetnega delavca« prejela šele 500 naslovov in je bila prisiljena poslati 1-2 štev. »Prosvetnega delavca« vsem tistim dose-danjam naročnikom, ki lista niso odpovedali, na stare naslove, ki so pa pomanjkljivi.

Če hočemo odpraviti nepravilnosti, je treba, da društvene uprave v zvezi z blagajniki kontrolirajo, kateri člani, ki plačujejo naročnino, pravilno prejemajo oba lista. Dolžniki iz prejšnjih let naj ločeno od mesečne naročnine poravnajo svoj dolg pri obeh upravah. Ti imajo možnost poravnave tudi v dveh ali treh obrokih!

Uprava

PROSVETNI DELAVCI, UPRAVITELJI IN RAVNATELJI ŠOL

Izšla je nova številka Pedagoškega tiska: dr. Vlado Schmidt, Protestantsko šolstvo.

V vseh knjigarnah DZS so še na zalogi izdaje Pedagoškega tiska (Pedagoški kongres na Bledu I, II in III. zvezek) ki predstavljajo vir za študij sodobne pedagoške problematike. Knjige Pedagoškega tiska morajo uprave šol tudi obvezno naročiti za vse šolske knjižnice.

OSNUTEK STATUTA Združenja učiteljev Jugoslavije

(Opomba: Statute vseh novih združenj prosvetnih delavcev bodo določali ustanovni kongresi teh združenj. Prejeli smo doslej en osnutek statuta združenja učiteljev. Ker verjetno ne bo bistvenih razlik med tem in statuti drugih združenj, ga ne dajemo v diskusijo zgolj učiteljskim društvom, ampak tudi vsem ostalim. Delegati za ustanovne kongrese, ki so bili izvoljeni na republiških ustanovnih občinah, naj ga še posebej temeljito preučijo.)

Združenje učiteljev Jugoslavije je prostovoljna družbena organizacija učiteljev Jugoslavije.

Združenje učiteljev Jugoslavije je zraslo iz boja ljudskih učiteljev in njihovih organizacij za novo šolo in za ljudsko, socialistično prosveto in kulturo. Nastalo in razvijalo se je na temeljih pridobitev naše socialistične revolucije, ki so jo narodi Jugoslavije — na čelu z delavskim razredom in pod neposrednim vodstvom Komunistične partije Jugoslavije — izvršili v narodnoosvobodilni vojni.

Združenje učiteljev je zraslo neposredno iz Sindikata prosvetnih delavcev, oziroma iz Sindikata učiteljev in profesorjev, v katerih so se učitelji skupaj z ostalimi prosvetnimi in kulturnimi delavci nove Jugoslavije borili za nadaljnji razvoj našega socialističnega šolstva in prosvete in za lik novega šolskega in prosvetnega delavca.

Združenje učiteljev Jugoslavije je naslednik naprednih borbenih izročil revolucionarnega učiteljskega gibanja v stari Jugoslaviji, ki je bilo del tedanjega delavskega in splošno ljudskega gibanja proti neljudskemu eksploatacijskemu režimu s ciljem dokončne osvoboditve delovnega ljudstva.

Osnovne naloge Združenja učiteljev Jugoslavije so:

- da skrbi za rast novega ljudskega učitelja tako v strokovnem, pedagoškem kot ideološkem pogledu in to v duhu znanstvenega socializma, opiraje se pri tem na pridobitve ljudske revolucije, na socialistično izgradnjo naše domovine in na progresivno nasledstvo v našem šolstvu in naši prosveti;
- da skrbi za nadaljnji razvoj socialističnega šolstva in prosvete in za stalno rast kvalitete šolske dejavnosti, da se bori proti formalizmu, neznanstvenemu podajanju gradiva ter religioznim in drugim predsodkom in zablodam;
- da daje vsestransko pomoč svetom za prosveto kot tudi ostalim organom družbenega upravljanja šolstva,

ljudske prosvete in kulture, ki jim mora biti opora v procesu njihovega nadaljnjega razvoja;

c) da skrbi za kulturno in politično prosvetno delo med širokimi ljudskimi množicami, utrjuje moralno in politično edinstvo delovnega ljudstva v borbi za izgradnjo socializma, da razvija duh enakopravnosti, bratstva in edinstva narodov Jugoslavije;

d) da vsestranska skrbi za dobre delovne in življenjske pogoje učitelstva, za njegovo zaščito in za uveljavljanje njegovih zakonitih pravic;

e) da razvija medsebojne zveze z učiteljskimi gibanji in organizacijami v drugih državah, z njimi izmenjava strokovne in pedagoške izkušnje, se seznaja z njihovimi pridobitvami na področju prosvete in kulture ter prispeva k uveljavljanju in nadaljnjemu razvoju vseh naprednih sil in gibanj.

Organizacijski principi in ustroj Združenja

Cl. 1. Združenje učiteljev Jugoslavije tvori republiška združenja, oziroma okrajna (mestna) društva učiteljev, ki so osnovana na teritorialnem principu: en okraj (mesto) eno društvo.

Cl. 2. Združenje je organizirano na osnovi principa demokratičnega centralizma, ki zahteva volilnost vseh društvenih organov, možnost njihove zamenjave in dolžnost, da dajejo obratun o svojem delu celotnemu članstvu; nadalje obvezuje ta princip nižje organe, da izvajajo odločbe nadrejenih organov, ter manjšino, da izvaja sklepe večine.

Društva in organi Združenja so samostojni, kadar rešujejo vprašanja iz svojega delovnega področja.

Cl. 3. Volitve za organe Združenja so poimenske in tajne. Vsak član oziroma delegat ima pri volitvah pravico, da predlaga in da diskutira o predlaganih kandidatih.

Cl. 4. Sklepi in odločbe kongresa, občnega zbora, konferenc, seje se sprejemajo z večino glasov prisotnih delegatov oziroma članov.

Cl. 5. Društva in organi Združenja so pravne osebe, ki samostojno odgovarjajo za sprejete obvezje.

Cl. 6. Organi Združenja so: za teritorij PLR: kongres Združenja, medrepubliška konferenca in Centralni odbor Združenja; za teritorij ljudske republike: občni zbor Združenja in Republiški odbor Združenja;

za okraj (mesto): občni zbor društva iz okraja (mesta) in izvršni odbor društva.

Novo ustanovljena učiteljska soprožila med drugim tudi vprašanje o reorganizaciji naših vadic. Ker vadicna ni le osnovna šola, v kateri se učiteljski usposablja za pedagoško prakso, ampak bi morala biti kraj, kjer se preverja pedagoška teorija in praksa, je to vprašanje še prav posebno važno.

V organizacijskem pogledu je menda večina naših vadic spadala doslej pod osnovne šole. Tako pa je imela osnovna šola svoja proračunska sredstva, učiteljske svoja. Ker je zaradi poveljnih razmer malo takih šol, ki bi bile že popolnoma urejene in oskrbljene z vsemi potrebnimi učili, se je najbrž le prerado zgodilo, da je vsak zavod gledal za svoje potrebe ter sta pri tem pozabljala na potrebe vadic. Učiteljstvo je bilo v večini primerov podrejeno upraviteljskim osnovnim šolam ter je tako vsaj deloma služilo interesom dveh gospodarjev. Seveda se ti interesi po vlogi šol niso mogli popolnoma ujemati. Ravnatelj učiteljskega in prof. metodike sta si gotovo želela tako vadicno učiteljstvo, ki bi se neprestano teoretično in praktično izpopolnjevalo, upravitelj osnovne šole pa si je želel, da bi to učiteljstvo delalo tudi izven šole. Seveda nečemo s tem reči, da bi naj bil vadicni učitelj zaprt med štiri stene in živel tako rekoč mimo življenja, pač pa hočem poudariti, da je njegova prva naloga kvaliteten pouk in pomoč učiteljskim kandidatom, da postanejo čim boljše učitelji. Ustrezanje interesom dveh gospodarjev je imelo najbrž za posledico polovicarstvo. Iz teh razlogov bi bilo najbolje, da se vadicna priključi upravno k učiteljskem in naj bi bilo učiteljstvo podrejeno ravnateljstvu učiteljske.

S tem, da je v kakem kraju nastalo učiteljsko, je postalo kar avtomatično učiteljstvo osnovne šole vadicno učiteljstvo. Pri tem se morda sploh nismo ozirali na izbiro, nismo vprašali, ali ima vse učiteljstvo veselje do takega dela. Na tak način pa smo se pregrešili proti načelu, da spadajo na vadicno ljudi, ki res čutijo potrebo po takem delu in so najboljše praktiki okoliša, kjer je učiteljsko. Če bi upoštevali to načelo, bi imeli vsaj do neke mere v rokah jamstvo za kvaliteto dela. Tako se je ponekod dogodilo, da so poučevali na vadicni tudi pripravniki. Gotovo so tudi med pripravniki učne moči, ki bi bile po temeljnih pripravah kos temu poslu, vendar pa je le treba upoštevati načelo o spoštovanju starejših, izkušenih praktikov. Po našem mnenju naj torej načelno ne poučuje na vadicni pripravnik.

Doslej se tudi nismo povsod ozirali pri izbiri na spol učnih moči. Čeprav nočem s tem podcenjevati sposobnosti tega ali onega spola, sem vendar mnenja, naj na vadicah ne poučujejo le učiteljice. Prav

razreda, ampak največji in najtežji razred naj bo plodovito polje njegove dejavnosti. Tu naj praktično pokaže, kako treba uspešno učiti in vzgajati v najtežavnejših razmerah, kako pravilno ocenjevati, kako kot razrednik ustvariti pravilen kontakt z učenci ter z njihovimi starši in profesorji, kako graditi razredni kolektiv, kako spravljati v pravilno soglasje pravico, dobroto, strogo, dolžnost in ljubezen. Taka praksa bi bila vredna več kot debele knjige tuje učenosti.

Razmere na srednji šoli se ne bodo bistveno spremenile na bolje, dokler ne dobimo v Ljubljani srednješolske vadicne. Samo temeljito znanje svoje stroke in pedagoške teorije še nikakor ni dovolj za uspešno delo v srednji šoli. Mlade suplente treba s praktičnimi nastopi sistematično uvajati v miselnost gimnazijev in v delo na srednji šoli z vsemi njenimi težavami in problemi. Praksa pod vodstvom profesorja pedagogike in najboljših praktičnih metodikov za posamezne predmete bi pokazala, kje se treba zlasti mašiti vrzeli v pedagoški teoriji in v svoji stroki. Tako bi se naj usposabljal na srednješolski vadicni bodoči srednješolski profesorji po končanem diplomskem izpitu brez skrbi in strahu pred izpiti iz svoje stroke obvezno vsaj še en semester. Tako vadicno že imajo v Zagrebu. Popolnoma bo dosegala svoj namen, če ne bo uvajala v prakso pred diplomo, ampak po njej. Na ta način bi bilo mladim profesorjem, dijakom, srednji šoli in staršem prihranjeno mnogo razočaranj, zmot, nesporazumov in neuspehov.

Če je res, da jabolko ne pade daleč od jabolane, tedaj mora samo visoko kvaliteta univerza roditi kvaliteten srednji šoli, a ta zopet dobro strokovno in osnovno šolstvo. Za dviganje vse naše kulture in za ugled naše univerze v domovini in v tujini je izredno važno, da nas ne premamijo žive potrebe današnje stvarnosti v tem smislu, da bi zanemarjali kvaliteto. Kakor v industriji, tako se ne sramujemo tudi v visokem šolstvu privabiti od drugod strokovnjaka, če nimamo dovolj dobrega lastnega, ki bi se mogel habilitirati.

Prof. Jan Šedivy

je, če kandidatje vidijo nastopati učitelje in učiteljice.

Ako trdimo, da naj bodo vadicni učitelji najboljše praktiki okoliša učiteljskega, tedaj hočemo poudariti poleg navedenega za izbiro tudi to, da naj imajo te učne moči potencirano razvite lastnosti, ki jih terjamo od dobrega učitelja, kakor: 1.* idejno-politična razgledanost, 2. vsestranska izobrazba, 3. pedagoško-metodična izurjenost, 4. pravilen odnos do poklica in dela, 5. ljubezen in spoštovanje do otrokove osebnosti, 6. smisel za ustvarjalno delo.

Prav gotovo si ne moremo na vadicni misliti učitelja, ki ne bi imel solidne splošne izobrazbe, ki torej ne bi bil razgledan po področjih znanja o prirodi, družbi in človeku. Tak učitelj, ki je suveren nad snovjo, namreč tudi laže najde ustrezajoče didaktične metode pri pouku tega ali onega predmeta. Naravno je, da mora biti tak učitelj tudi strokovno dovolj podkovan, hočem reči, da mora biti razgledan po obli psihologiji, mladinski psihologiji, pedagogiki, logiki, metodiki in didaktiki, ker bo sicer poučeval slučajno, praktičistično, brez kake znanstvene osnove. Brez potrebne strokovne in obče izobrazbe vadicni učitelj ne more dati kandidatom utemeljenih navodil za nastope, ne more razviti pred njimi učne ure in je ne more teoretično razčleniti.

Ni dvoma, da mora vsak učitelj čutiti ljubezen do otroka in čutiti res notranjo potrebo po neprestanem izpopolnjevanju, da bi bil pouk res na dostojni višini, prav posebno veselje do dela pa mora imeti seveda vadicni učitelj. Brez takega odnosa do dela ne moremo nikoli govoriti o kaki ustvarjalnosti. Prav ustvarjalnost pa je vadicnemu učitelju krvavo potrebna lastnost. Kdor količjak pozna pedagoško teorijo in prakso, ta prav dobro ve, da nam dajeta metodika in didaktika le neka splošna navodila za pouk, da nimamo nikjer povsem izdelanih metod za pouk, ampak si mora metode — na podlagi splošno priznanih metod — za posamezne učne ure krotiti učitelj sam. Brez ustvarjalnosti pa bo učitelj leto za letom poučeval po istem kopitu, ne bo nikoli našel ničesar novega.

Naravno, da bomo od takega učitelja terjali tudi karakterne lastnosti: doslednost, pravičnost, resničnost, požrtvovalnost itd. Tudi nam ne more biti vseeno, kakšen je njegov temperament, kakšno je njegovo osnovno razpoloženje (pesimist, optimist) in kakšna je njegova vnanja podoba.

Leto za letom sem vedno bolj prepričan, da je za izobraževanje, posebno pa za vzgojno vplivanje odločilnega pomena učiteljevo priповedovanje in kvaliteto čitanje. Učitelj mora brezpogojno obvladati tehniko govora in čitanja. Govor mora biti lep, slovnično popolnoma dodelan, slikovit, jase, razumljiv, miren po tonu, bogat glede na intonacijo itd. Jasno je, da mora imeti učitelj tak govorni organ, da je barva glasu za poslušalca privlačna.

Nikakor nisem hotel podrobneje analizirati pogojev, ki so potrebni dobremu vadicnemu učitelju, pač pa sem hotel le opozoriti na to, da ne more biti vsak učitelj vadicni učitelj. Zavedati se moramo namreč, da vadicni učitelj uči učence, hkrati pa seveda kaže učiteljskemu, kako je treba učiti. Med pojmovoma učiti in učiti zato, da se ob meni kdo uči, je torej razlika. Te razlike se gotovo zaveda vsak praktik, posebno pa bi se je moral zavedati šolnik — predsednik Sveta za znanost in kulturo.

* Opća pedagogika, Zagreb 1951, str. 348-355.

Nekaj misli o gimnazijskih predmetnikih

Čeprav je bilo o učnih načrtih in predmetnikih že mnogo govora, je prav, da o teh stvareh še nadalje razmišljamo in jih izboljšujemo. V pričujočem članku se bom zadržal ob predmetnikih naših gimnazij.

Svoje misli bom razvijal ob primerjavi sedanjih predmetnikov s tistimi, ki so bili v veljavi v času Avstro-Ogrske in v predprilski Jugoslaviji.

Učna obveznost dijakov klasične gimnazije je bila v času Avstro-Ogrske tedensko 27 do 28 ur, v bivši Jugoslaviji 30 do 31 ur, danes pa 30 do 35 tedenskih ur. Splošna obremenitev torej stalno narašča. Če ugotovimo, da je bila tedenska obremenitev dijakov klasične gimnazije v Avstro-Ogrski sorazmerno nižja od obremenitve dijakov realnih gimnazij, da je danes to obratno, mislim, da je današnje stanje opravičljivo in popolnoma pravilno. Klasična gimnazija je dejansko s svojim precej konkretno določenim smotom izbirna šola in je zato večja obremenitev opravičljiva. Pri realni gimnaziji tega večanja števila tedenskih ur ni. Številke nam kažejo precejšnjo enakost: 28 do 33; 29 do 31; 29 do 33 (odslej

Pri nekaterih vadicah je več paralel po razredih, pa morda ni v vseh razredih ustreznega učiteljskega kadra, niti ni nujno potrebno za hospitacije toliko razredov. Ali naj bodo v takem primeru vsi razredi vadicni razredi? Ali naj izbiramo? Smoter vadicnih razredov je v tem, da vidijo kandidatje kvaliteten pouk in se morajo temu smotru podrediti vsi morebitni manj pomembni oziri.

Nasprotniki izbire namreč pravijo, da bi se na taki šoli potem razbil učiteljski kolektiv, da bi bili nekateri učenci zapostavljeni, ker ne bi bili na vadicni, da bi temu nasprotovali starši in še kaj. Smo mnenja, da se z izbiro učiteljskega kolektiva ne bi smel razbiti, če bi se vsi člani zavedali namena vadicne, sicer pa bi nevadicno učiteljstvo lahko hospitiralo v vadicnih razredih, bi se udeleževalo konferenc med metodiki in učitelji, bi debatiralo itd. Ako bi bil to razlog za razbitje kolektiva, bi dejali, da bi bil tak kolektiv res na trhljih nogah. Tudi učenci ne bi bili s tem nič prikrašani, ker mora itak vsak učitelj učiti kvalitetno, čeprav je seveda res, da ne more vsak učitelj učiti tako kvalitetno, da naj bi se ob njem učili kandidatje. Nevadicni učenci bi bili morda po pravilu prikrašani bolj za ime. Sicer pa bi se temu izognili lahko na ta način, da bi bila n. pr. letošnja paralela prvega nevadicnega razreda drugo leto drugi vadicni razred itd. Če bi temu kaj nasprotovali starši, se jim lahko prav lepo pove, kako je z zadevo, na rodiljskem sestanku.

Pomanjkljivost naših vadic je tudi v tem, da kandidatje ne morejo videti pouka v kombiniranih razredih. Nekateri hrvaški metodiki so mnenja, naj se pri vadicah osnujejo kombinirani oddelki. Menimo, da kombiniranih razredov pri vadicah ni treba snovati, saj je tega potrebnega zla v LRS že itak dovolj. Kandidatje pa lahko hospitirajo kje v neposredni bližini učiteljske. Malo verjetno je namreč, da bi bil direktni in indirektni pouk tako efektan, kot je le direktni pouk, četudi se učitelj res potruži. V takem primeru bi pa morda res bili v teh umetno ustvarjenih razredih učenci nekoliko prikrašani glede pouka.

Kakor slišimo, je bilo ponekod precej trenja glede izplačevanja dodatkov vadicnim učiteljem. V Novem mestu se je n. pr. ta borba srečno končala komaj po letu dni in pol. Danes delovne ljudi nagradimo po vrednosti dela za družbo. Ni dvoma, da je delo vadicnega učitelja mnogo bolj odgovorno kakor delo kakega drugega in je seveda tudi mnogo težje, zato pa seveda ne sme biti debate o tem, ali mu pripada nagrada ali ne.

Po dosedanjim skušnjem je bilo tudi premalo stika med vadicami in okrajnimi inštruktorji oziroma med okoliškimi praktiki. Pravilnik bo tudi to pomanjkljivost odpravil s tem, da bodo ob semestrih sestanki med vadicnimi učitelji in metodiki ter učiteljstvom okraja, kjer je učiteljsko. Tako bodo praktiki spoznali izkušnje z vadic in jih preverili v praksi. Mimogrede omenjamo tudi to, da osnutek pravilnika o vadicah podrobneje določa način dela, določa točneje dolžnosti metodikov in vadicnih učiteljev, predvideva zadnjim izredne doklade idr.

Ker pa se osnutek pravilnika ne dotika pogojev za vadicne učitelje, ne govori določneje o vodstvu vadic, se mi je zdelo umestno to pripomniti. Morda bi kazalo razmisliti tudi o tem, da bi vadicno učiteljstvo dobilo tudi primerno pedagoško izobrazbo na ta ali oni način.

Andoljšek Ivan

Srednja šola in univerza

Univerza in visoke šole se pogosto upravičeno pritožujejo, da dobivajo iz srednje šole preslabo pripravljene in premalo marljive študente. Krivdo za neuspehe, ki so pri nekaterih profesorjih porazni, zvalijo večkrat prav tako na srednjo šolo, kakor neki srednješolski profesorji na osnovno, a posamezni učitelji pa z osnovne zopet na srednjo šolo. Toda če natančneje opazujemo in razčlenimo dejstva, pridemo do zaključka, da tudi univerza ni brez krivde na srednješolskih neuspehih in da se ji greh maščuje na lastni koži.

Predvsem bi želeli, da bi vseučilišni profesor ne bil samo suboparen znanstvenik brez vsakega odnosa do srednje šole vsaj na tistih fakultetah, ki pripravljajo srednješolski profesorski naraščaj. Razmema malo visokošolcev se posveti znanstveni karieri in vzgoja dobrega srednješolskega profesorskega kadra ne zaostaja po pomenu za znanstvenim delom. Zakaj ne bi smeli zahtevati od vseučilišnega profesorja, ki oblikuje bodoče srednješolske profesorje, da je v svoji stroki tudi metodik in vzgojitelj?

Po osvoboditvi se je izvedlo na univerzi mnogo koristnih reform. Natančen razpored izpitne snovi na posamezne semestre vodi k vztrajnemu in temeljitemu študiju že od prvih semestrov, dočim je prej na filozofski fakulteti izpit na koncu študija zavaljal mladino k odlašanjju, a večkrat študent ni znal, kje naj začne s študijem in kaj se zahteva na izpitu. Toda kakor srednja šola trpi tudi univerza na spreminjanju izpitnega reda in izpitne snovi, kar pač mladini ni v korist. Eksperimentiranje prenese mrtva materija, na dijaštvu pa je čisto nevarno. Zato je šolstvu potrebno vsaj toliko stalnosti, da se lahko preizkusi, ali so se novi učni načrti obnesli in v čem.

Nova razporeditev predmetov, ki jih lahko izbira novi slušatelj filozofske ali matematično-prirodoslovne fakultete, ima namen, da bi se vsak bodoči profesor čimbolj usposobil in v stroki, ki jo bo poučeval v srednji šoli. Toda za srednješolsko prakso je premalo samo en predmet, recimo zemljepis. Šolski ozir nujno večkrat zahtevajo, da bo poučeval vsaj še en drugi predmet, ki ga ni študiral. Ali bo dosegel večje uspehe kot če bi na univerzi študiral dva predmeta?

Slušatelji tujega jezika naj bi prinesli iz univerze kolikor mogoče popolno znanje dotičnega knjižnega in razgovornega jezika. Kaj pomena samo znanje historične gramatike in opisne slovnične kakega tujega knjižnega jezika, če ne prične mladi profesor z univerze ob enem z diplomo tudi sposobnosti, da se lahko gladko izraža v njem v govoru in pisavi. Če je nima, ne more na gimnaziji poučevati tujega jezika na najnaravnejši in najuspešnejši način, s konverzacijo, ampak se izgublja v suhoparnem gramatiziranju, prevajanju in okornem delu po učbeniku. Ure postajajo dolgočasne, zanimanje za predmet splahneva. Če pride v razred dijak, ki popolnoma obvlada ta tuj

jezik, kar se ne dogaja redko, lahko nespretnega profesorja kar terorizira in mu spodkoplje v šoli tako potrebni ugled.

Sposobni lektorji, ki bi bili ob enem izvrstni metodiki, bi naj čim več vežbali slušatelje v tujem jeziku v živem razgovoru in jih uvajali v književna dela. Jeziki in slovstva tujih narodov naj bi se predavali na univerzi in pedagoški visoki šoli izključno v dotičnem jeziku. Saj je protislovje, če je kdo poslušal n. pr. zgodovino ruske književnosti, kjer bi si mogel zelo izpopolniti svoje jezikovno znanje, na univerzi ali pedagoški visoki šoli v slovenščini, sam pa mora nato isto snov v gimnaziji poučevati in izpraševati tudi na maturi izključno le v ruščini.

Univerza in visoke šole bi morale skrbeti, da se vsak slušatelj izpopolnjuje v tujem jeziku, ki se ga je začel učiti v gimnaziji, a to ne z duhumornim učenjem doma, ampak s konverzacijo pri dobrih lektorjih. Vsak bodoči profesor pa bi naj prinesel na gimnazijo z univerze tudi solidno znanje slovenščine, da ne bi pri svojih urah podiral, kar zida slavist in s tem kvaril ugleda svojemu stanu.

Koliko skrbi, truda, zdravja in živcev bi se prihranilo in kako bi bil delovni zagon in uspeh študentov mnogo večji, če bi bile pri nas na visokih šolah povsod iste razmere kot jih je videl vseuč. prof. dr. Peterlin v Ameriki, da more namreč vsak študent vprašati svojega profesorja za pojasnilo, če česa ne razume. Ali niso predavanja nekaterih priznanih znanstvenikov včasih tako nejasna in težko umljiva, da jih pretežna večina slušateljev sploh ne razume? Znanosti in njihovi avtoriteti bi bilo samo v korist, če bi z dobro metodo našli pravilen kontakt s slušatelji. V tem oziru človek naravnost občuduje predsednika Slovenske akademije znanosti in umetnosti prof. dr. Ramovša, kako zna v svojih predavanjih tudi najtežjo filozofsko snov napraviti lahko umljivo in kako naslednjo uro na kratko v bistvenih potezah ponovi prejšnje predavanje. Se več! V slušateljski vzbuja s svojimi predavanji in izredno finim nastopom tako občudovanje in spoštovanje, da se smatra za drznost iti k njemu na izpit premalo pripravljen. Čim več Ramovšev v vseh strokah, pa bodo tudi naše gimnazije drugačne!

Zlasti iz učiteljskih krogov radi očitajo srednješolskim profesorjem, da niso dovolj dobri pedagogi. Zato je tem večja dolžnost univerze, da poskrbi, da zasedajo pedagoške stolice na univerzi in pedagoški visoki šoli predvsem strokovnjaki, ki so svoje teorije preizkusili na dolgotrajni gimnazijski praksi. Srednja šola je najvernejši izraz svoje dobe in če hočemo dvigniti pedagoško in metodično raven naše srednje šole, morajo biti v stalnem in živem stiku z njo, kar je mogoče le tedaj, če bodo poučevali vsaj v enem gimnazijskem razredu kak drug predmet kot sta pedagogika ali filozofija. Vseučilišni profesor pedagog naj ne dobi najmanjšega in najlažjega

(Nadaljevanje na 7. strani)

Nekaj o komisijah za strokovno šolstvo

pri Svetih za prosveto

Brez dvoma so problemi strokovnih šol zaradi številnih poklicev in strok precej pestri. Pretresati te probleme se pravi pretresati na stotine različnih poklicev, šol, specializacij v pedagoškem, strokovnem in organizacijskem smislu. Mreža strokovnih šol je torej izredno pestra, zato ukrep, ki velja za eno šolo, že ni primeren za drugo.

Ne mislim pisati o organizaciji posrednih šol, pač pa bi rad podal mnenje o dveh problemih in to: prvo o komisijah za strokovno šolstvo pri prosvetnih svetih, v katerih, razen v nekaterih večjih centrih, ni dovolj življenja, in drugič o problemu učencev v gospodarstvu sploh.

Ta dva problema sem vzel zato, ker se mi zdita najbolj pereča in tudi najbolj terjata nujno rešitev.

Doslej o komisijah za strokovno šolstvo pri svetih za prosveto nismo še dosti slišali, čeprav je Odbor za strokovno šolstvo o tem že razpravljal in tudi sklenil, da se osnuje pri vsakem svetu. Take komisije pravzaprav niso nova stvar. Dobro preizkušnje in verjetno tudi najboljše ima do sedaj komisija v Mariboru. Rešila je ogromno važnih problemov strokovnih šol in dala zelo pametne predloge Svetu za prosveto.

Odbor za strokovno šolstvo pri Svetu za prosveto in kulturo vlade LRS koordinira dejavnost strokovnega šolstva na teritoriji naše republike. V odboru so zastopane vse glavne stroke. Člani Odbora so torej odgovorni za dejavnost strokovnih šol svoje stroke in seveda kot člani celote tudi za del ostalih šol.

Odbor ima postavljenih tudi več strokovnih komisij, n. pr. za učence v gospodarstvu, za industrijske šole, za gradbene, trgovske, zdravstvene, rudarske, kmetijske itd. Odboru torej strokovne komisije predlagajo v odobritev probleme svoje stroke, predhodno pa konzultirajo strokovnjake iz produkcije in šol. Odbor potem odobri ali ovzre predloge, oziroma da navodilo, kako naj se problem reši. Odbor za strokovno šolstvo ima torej svoje neobhodne »roke«, komisije, ki imajo perspektivni plan dela, ki bo do meseca junija rešil najbolj pereče organizacijske in vsebinske probleme raznih strokovnih šol.

Prvotno sveti za prosveto pri LO niso dovolj odločno posegali v pro-

bleme strokovnih šol, niti niso imeli dovolj stika z Odborom za strokovne šole, kamor bi predlagali probleme, ki jih sami niso mogli rešiti. Ker pa so se sveti za prosveto morali s problematiko seznaniti, so pričeli organizirati komisije, ki poslujejo kot njihovi organi. Komisije za strokovno šolstvo pri LO same ne morejo dati navodil šolam, pač pa jih predlagajo svetu, ki jih osvoji ali spremeni in le on je pristojen dati navodila strokovnim šolam na svojem teritoriju.

Komisije za strokovno šolstvo pri prosvetnih svetih OLO imajo drugačen sestav kakor komisije pri Odboru za strokovno šolstvo. Te so koordinacijsko telo za svoj teritorij (zastopniki šol, organizacij, zbornice itd.), dočim so komisije Odbora za strokovno šolstvo sestavljene samo iz strokovnjakov iste stroke.

Kakšne naloge že rešujejo komisije za strokovno šolstvo pri OLO in kakšne naj bi še? Nekateri so bili mnenja, da komisij za strokovne šole ni treba v okrajih, kjer ni strokovnih šol. Mnenja smo, da je potreba tudi tam. Če ni strokovnih šol, so pa učenci in zanje je treba skrbeti. Ne bi prav razumeli vprašanja, če mislimo, da je s postavitvijo strokovnih šol za učence v gospodarstvu že vse urejeno. Učenci so kratak čas v šoli, kdo pa skrbi tudi za njihovo pravilno vzgojo zunaj šole?

Komisije, ki so organi sveta za prosveto OLO in ki že obstajajo pri nekaterih svetih za prosveto, štejejo po 3-8 ljudi, in sicer so to zastopniki organa, ki je pristojen za obrt, obrtne zbornice, šol, mojstrov, mladine, prosvete, skratka takih ljudi, ki so za delo učencev zainteresirani in jim je pri srcu delavska mladina, njena strokovna usposobitev in vzgoja. Komisija mora preučevati za vse področje okraja probleme strokovnega šolstva, kar seveda spada v njegovo kompetenco. Šolska mreža je bila marsikje popravljena prav na pobudo komisij; kjer ni bilo predavateljev za strokovni pouk, je Odbor pouk ukinil in učence napotil v trimesečne šole. Komisije bi tudi morale dati največ snovi Odboru za strokovno šolstvo, česar doslej, razen nekaj izjem, niso storile. Da-

jati bi morale svetom za prosveto v pretres nerednosti učencev, njihov odnos do šole, neupravičene zamude in njihovo nepravilno vedenje. Biti bi morale koordinacijski organ vseh zainteresiranih, ki so dolžni reševati probleme učencev. Svet za prosveto in kulturo nam pravice posegati v delavnice raznih podjetij, kjer se učenci uče, more pa preko zastopnikov oblastnih organov zahtevati, da se spoštuje veljavna zakonodaja, da se spoštuje veljavna zakonodaja.

Komisije bi morale bolj paziti, če učenci strokovnih šol hodijo redno v šolo, če je njihova učna doba v skladu s šolo. Pravilnik o opravljanju pomočniških izpitov, ki je izšel v Uradnem listu LRS št. 41/51 z dne 27. decembra 1951 pravi v 9. členu: »Pravico delati pomočniški izpit, imajo obrtni vajenci, ki so uspešno končali nižjo strokovno šolo in ki so se predpisano dobo praktično učili v delavnici. Olajšave po prednjem odstavku dovoli v izjemnih primerih republiški organ državne uprave, pristojen za obrtne zadeve«, to se pravi, nihče ne bo pripuščal pomočniškemu izpitu, kdor ne bi imel tudi strokovne šole. Zato bo komisija budno opazovala učence, posebno tiste, ki hodijo v trimesečne šole, da zadostijo strokovnošolski obveznosti. Tega pa učenec ne sme zvedeti tik pred pomočniškim izpitom, pač pa takoj, ko sklene učno pogodbo. To morajo vedeti starši in učni mojster. V nasprotnem primeru se učencu podaljša učna doba, ali pa celo razveljavi učna pogodba. Brez dvoma je premalo skrbti za učence, ki slabo obiskujejo šolo. Pri tem pa posebno opozarjamo na tiste učence, ki obiskujejo 3-mesečne šole s strnjanim poukom, pa iz šol pobegnejo, ali pa se zaradi neiformiranosti glede plačevanja v šolo sploh ne javijo. Šole, ki imajo spisek učencev, javljajo vse učence Poverjeništvu za obrt, ki obravnava problem po oblastni poti in ključne mojstre, učence in starše na odgovorilo. Omenjene komisije pa bodo dolžne tudi problem pretresti in pomagati pri delu. Tisti, ki je z učenecem sklenil učno pogodbo (to je bilo doslej Poverjeništvu za obrt), je tudi zastopnik v komisiji za strokovno šolstvo.

Komisija bo sporočala svetu za prosveto vse vzgojne probleme učencev: kakšna je njih oskrba, kako se vedejo v šoli in izven nje, kdo zanje skrbi, kakšni so njihovi domovi, kakšen odnos imajo učenci do ljudske imovine in družbe sploh. Pomagala bo reševati vajeniško vprašanje s starši, jih sklicevala na sestanke in skratka skrbela za kulturni in strokovni razvoj vajencev in jih pripravljala za koristne člane delavskih kolektivov. Svet za prosveto OLO-ja bo lahko ukrepal oziroma posredoval, da bodo nerešena vprašanja zadovoljivo urejena. Sveti za prosveto in kulturo pa bodo morali odločneje posegati v vzgojo vajeniške mladine.

Ali nam more biti vseeno, kako naši vajenci žive, kdo jih vzgaja, kje so v prostem času, kakšna je njihova moralna vzgoja? To je drugi problem, o katerem bi rad povedal nekaj misli.

Svet za prosveto in kulturo VLRS je razpisal anketo o delu vajeniške mladine in to prav tiste, za katero smatra da je najbolj izkoriščana ter živi v najslabših pogojih. Rezultati niso razveseljivi, o čemer je bilo že govora v »Ljudski pravici« in »Delavski cnotnosti«. Vzgojo vajencev moramo jemati kot pereč problem, ki je odvisen od mnogih faktorjev: doma, okolja, delavnice, pomočnikov, mojstrov dela, šole itd. Kakšna je skladnost teh faktorjev, kaj naj pokrene šola, da bo do skladnosti prišlo? Šole, ki ne organizirajo sestankov z mojstri, pomočniki in starši, mislim, da hudo slabo vrše svoj vzgojni smoter. Za take sestanke naj da pobudo šola. Šole preveč popuščajo pri številnih zamudah pri pouku. Ali res ni mogoče pripraviti nekaterih delodajalcev do prepričanja, da imamo zakone in uredbe zato, da jih tudi spoštujemo. Ali res ni mogoče, da bi bili učenci plačani po predpisih? Podatki v omenjeni anketi povedo, da od 1348 učencev dela 39 odstotkov nad 8 ur dnevno, plače prejema v redu le 56 odstotkov učencev, da so bili dopusti izrabljeni le z 61 odstotki. To so podatki, ki dajo misliti. Kakšen odnos naj ima potem učenec do svojega delodajalca, kakšen odnos bo učenec imel do države, kako bo vzgojen?

V anketi so bile zajete različne stroke in poklici. Poglejmo primerjavo med poklici. Če primerjamo delovni čas učencev živilske stroke z učenci lesne stroke ter čevljarji, pokaže rezultat, da je med učenci živilske in lesne stroke velika razlika, da pa so čevljarji in živilska stroka skoraj enaki.

Stroke	do 8 ur v %	nad 8 ur v %
Živilska	53,6	46,4
Čevljarjska	53,7	46,3
Lesna	70,3	29,7

Izjave učencev živilske stroke o delovnem času — peki:

1. Z delom prične ob 3^h zjutraj in vstane zjutraj ob dveh in pol (10 mesecev učne dobe);

B. V.

2. ob sobotah moram biti v delavnici ob 3^h zjutraj, a konec delovnega časa ni določen;

3. iz delavnice grem ob 16^h;

4. v delavnici moram biti ob 2^h zjutraj, iz delavnice grem ob 13^h. Ob sobotah delovni čas ni določen;

5. ob sobotah moram biti v delavnici ob 22^h in iz delavnice grem ob 16^h;

6. ob sobotah moram biti v delavnici ob 4^h, iz delavnice grem ob 16,30^h;

7. ob petkih moram biti v delavnici ob 5^h, iz delavnice grem ob 22^h.

Pripominjam, da so peki in mesariji v učenju le pri lokalnih, državnih in zadržinskih podjetjih.

Podobnih izjav bi lahko navedli še precej. Take nepravilnosti zasledimo v Ljubljani, Zagorju, Hrastniku, Litiji, Vrhniku, Črnomlju, Kočevju, Sent Jerneju na Dolenjskem, Sevnici, Brežicah, Krškem, Mengšu itd.

Naša naloga je, videti osnovni problem vzgoje in izobrazbe naše delavske mladine, ki jo ponekod puščamo ob strani, pri tem pa pozabljamo, da so to bodoči člani delav-

skih svetov, delovnih zadrug in borci za uresničitev proizvodnih nalog in večjega blagostanja naroda.

Smatramo, da bodo komisije za strokovno šolstvo pri okrajnih prosvetnih svetih problematiko vajeniške mladine morale temeljito in takoj reševati. Učenci naj dobijo to, kar jim po zakonu pripada, delodajalci pa naj vse predpise šolske in delavske zakonodaje spoštujejo.

Pri tem pa ne smemo pozabiti tudi druge strani: odnos učenca do mojstra, šole, organizacije in družbe sploh. Učenci ne smejo imeti občutka, da morajo dobiti vse na krožniku. Odnos, ki so ga nekateri učenci pokazali do dela, šole itd., je naravnost nemogoč. Za neredne vajence bo treba predlagati razveljavljanje učnih pogodb, seveda ko bodo izčrpana vsa vzgojna sredstva in ko smo že poklicali na pomoč tudi starše. Šola, dom in delavnica se morata najtesneje povezati, pomagati pa jim morajo družbene organizacije, posebno LMS. Komisije ne smejo ta problem pretresati administrativno, pač pa s polnim čutom odgovornosti in v nobenem primeru ne kampanjsko.

B.

MUZEJ IN ŠOLSTVO

Muzej je družbena ustanova. Zato je namen muzejskih dognanj, to je muzejskega dela vsaka družba pojmovala po svoje. V fevdalnem srednjem veku je bil muzej dvorska zakladnica, ki je služila za reprezentančne namene dvorov. Od renesančne naprej je bil muzej sicer še nadalje zbirka redkosti dvorov, a je poleg tega postal tudi zbirka za študij izobražencev. S francosko revolucijo pa se je uveljavilo načelo, da je muzej ustanova študiju in nazorno muzejskim izobraževanju čim širši množici.

Prvotni renesančni muzej je zbirka umetnin ter umetniških arheoloških najdb, tako da sta umetnost in arheologija korena današnjih muzejev. Zlasti v XVIII. in v začetku XIX. stoletja se jima pridružijo prirodoslovni, od romantike naprej etnografski muzeji, medtem ko nastajajo od XIX. stoletja dalje z razenitvijo gospodarskega in kulturnega življenja najrazličnejši (vojni, tehniški, industrijski, trgovski, gasilski, čebelarški, gledališki, muzej slepcev itd.) z namenom, da nazorno podajo vsako panogo iz gospodarstva in kulture.

Slovenci smo pri tem sodelovali v Ljubljani z ustanovitvijo Narodnega (arheološkega), Etnografskega, Prirodoslovnega, Šolskega, Zemljepisnega, Tehniškega in Muzeja NOB ter Narodne in Moderne galerije; na podeželju pa z lepo vrsto pokrajinskih in krajevnih muzejev, ki združujejo v svojih zbirkah panoge, ki jih izraža njihovo delovno področje. Slovensko muzejstvo je tako po obsegu in organizaciji zbirke zastopano predvsem s tako imenovanimi tipi zgodovinskega muzeja (arheološki, etnografski, prirodoslovni in umetnostni) v Ljubljani ter kompleksnega pokrajinskega muzeja na podeželju, medtem ko je tip tako imenovanega novega muzeja (Muzej NOB, Šolski, Tehniški, Zemljepisni) posebno v razstavah še malo razvit in ga zastopajo predvsem podeželski muzeji.

Iz tipov slovenskih muzejev vidimo, da je v Ljubljani popolnoma zastopano muzejstvo z zgodovinskimi muzejem in da se vzporedno z njim kot izraz tekočih poznarilnih potreb novi muzej še ni uveljavil; nadalje, da je tip kompleksnega pokrajinskega muzeja dobro zastopan na podeželju z izjemo Primorskega. Pri tem je pomembno, da ni noben slovenski muzej nastal od zgoraj, temveč so vsi od najstarejšega v Ljubljani (1821), do najmlajšega Dolenjskega muzeja (1951) v Novem mestu po iniciativi zlasti izobraženstva od spodaj. Gnilna sila za ustanavljanje muzejev je bila vedno in povsod dvojna: spomeniškoarhivna in izobraževalna. Ohranjanje zlasti prirodnih znamenitosti in spoznavanje koristnega je bilo v XIX. stoletju širše pojmovano kot je danes. Redno najdemo spoznavanje hribin, rud in sadov zemlje za razumevanje proizvodnje, knjižnico v današnjem pojmu združene študijske in ljudske knjižnice, upodablajočo umetnost in umetno obrt v vseh novih muzejskih programih XIX. stol., tako da pojmuje ta doba muzeje v bistvu kot ljudske univerze.

V tem razvoju slovenskega muzejstva je nastopilo dvojje vprašanje: prvo obstaja v razmerju javnosti do muzejev ter obratno in drugo v razmerju muzejev do znanosti in prosvete; oboje je med seboj življenjsko povezano.

Pri prvem našenjamu samo vprašanje šolskih obiskov v naših muzejih in se vprašamo, koliko se vršijo iz izobraževalne potrebe in koliko iz navade. Če pogosto opazimo ekskurzije, kako se po vstopu v muzejsko razstavo zberejo okrog vodje, kako pa se začnejo posamezniki kmalu razgledovati sami po muzejskih zbirkah in kako ostane vodji na koncu ekskurzije samo še maloštevilno poslušalstvo, večina drugih pa je razprokljena po osebnem zanimanju po raznih predelih

muzejske razstave, potem moramo priznati, da tukaj nekaj ne more biti v redu. Izkušnje učijo, da ni tu vprašanje samo ali je vodja znal metodično uvesti ekskurzijo v razstavo, temveč, da je najvažnejše kaj je razstavljeno in kako; ali z drugimi besedami harmonično razmerje med muzejskim gradivom in muzejskim obiskovalcem, ki ga pripravlja muzejski strokovnjak.

Za rešitev te izredno težke naloge mora muzejec vedeti najprej dvojje: katero vprašanje hoče z razstavo ponazoriti in za koga in komu razstavlja. Če je razstava namenjena samo znanstvenikom, je kot organizirana razstava nepotrebnost, ker zadostuje za znanstvenika urejeno skladišče gradiva, podobno kakor je to n. pr. v arhivih, kjer bo znanstvenik preučeval kar rabi. Kakor pa ne more biti znanosti zaradi znanosti in kakor razširja izsledke znanosti ožjim ali širšim krogom šolstvo od univerze do ljudske šole, knjižne založbe in knjižnice, radio itd., ali z eno besedo prosveta, podobno ponazorujejo tudi muzejske razstave. Zato bo razstavljalec uporabljal gradivo pri upoštevanju bodočega povprečnega obiskovalca in ga pripravil v zvezi z ustrezajočo funkcionalnostjo, materialom, iz katerega sestoji, dekorativnostjo ali ornamentalnostjo, pripravil napise, legende, kataloge in vodnike ter organiziral vodstva s predavanji; vse to v okviru že ustaljenih razstavnotehniških sistemov.

Pri tem potrebuje muzejec pomoč, podobno kakor jo nudi pisatelju urednik. To mu morejo nuditi vsi, ki jim je izobrazba pri srcu in med temi še prav posebno prosvetni delavci vseh šol od visokih, gimnazij, tehnikov in industrijskih vse do osnovnih. Muzejec bo mogel in rad upošteval potrebe šolstva, če mu jih bo šolski podal iz zavesti, da muzej šolsko delo nadaljuje in dopolnjuje s ponazorjevanjem gradiva, ki ga šola obravnava ustno in po tiskanih knjigah in ki ga more ponazoriti samo z omejenimi učili iz šolskih zbirk. Mogoče najlepší primer za povezanost muzeja in šole v FLRJ je muzej za umetno obrt v Zagrebu, ki je v bistvu ponazorilna pomoč za zagrebske umetno-obrtno šole. Šola pa je nadalje s svojimi učenci v veliki meri tudi glasnik javnih potreb in želj. Saj vemo, da se je vrsta inozemskih velikih muzejev razvila iz šolskih potreb. Tudi pri nas je dalo učiteljsvo pobudo za ustanovitev Šolskega muzeja, pri katerem do danes tudi aktivno sodeluje; zemljepisna stolica na univerzi je dala pobudo za ustanovitev Zemljepisnega, predstavniki Tehniške visoke šole pa za ustanovitev Tehniškega muzeja Slovenije. Ljudskošolsko in srednješolsko učiteljsvo je v izdatni meri sodelovalo pri organizaciji Pokrajinskega muzeja v Mariboru, ki je pripravil razstave po potrebah višjeginnazijev. Kakor morejo upravičene in resnične želje in volja javnosti metodično izpopolnjevati posamezne razstave, da bodo zadostile obiskovalcem, podobno bi mogle voditi tudi k ustanovitvam novih oddelkov ali novih muzejev, ki bi odgovarjali novim sodobnim potrebam našega življenja.

Na ta način pa bi pripadla prosvetnim delavcem in prosvetnim organizacijam še ena naloga — pri vseh brežštevilnih, ki jih že imajo in ki jih tarejo. Za opravičilo in nujnost te nove naloge je treba ponovno poudariti, da muzej kot sredstvo za nazorno izobraževanje šolsko delo izpopolnjuje in nadaljuje. Če bi prosvetni delavci in prosvetne organizacije redno in smotno ugotavljale lastna izkustva in lastne potrebe v muzejih, te enkrat na leto konkretno obravnave ter jih na to predlagale muzejskim upravam ali pa jih po svojih predstavniki zastopale v odborih muzejskih društev ali v svetih za prosveto in kulturo, bi to moglo življenjsko povezati naše muzejstvo z

grmu in da ga je zato treba tu tudi iskati. Ali se vam ne zdi, da manjka pri pouku slovenščine tistega resničnega, globoko iz nas rastočega patriotizma, tistega zdravega in vsa-kršnega šovinizma sproščenega narodnostnega zanosa, tiste neprilijne ljubezni do materinščine? Ali ni vsega tega pri predavateljih mnogo premalo, da bi lahko vzgajali pri dijakih ne samo interes temveč pravo ljubezen do slovenske besede? Ali ni suhoparno brezosebno naštevovanje zgodovinskih dejstev in slovnicih pravil vzrok, da ocenjuje naša mladina slovenščino kot enega izmed predmetov in čisto celo neprijetnih predmetov? Eno je gotovo — pri dobrem pouku bi lahko število ur zmanjšali, ne da bi pri tem znanje dijakov padlo, narobe, nujno bi se tudi pri manj urah izboljšalo.

Podobno sliko kot jo kaže slovenščina, jo kaže tudi zgodovina. Tudi tu število ur skokoma raste: 16 do 20; 20 do 22; 24 do 28. Vsi, ki smo študirali, vemo, da so nas včasih trpili profesorji z vsemogočimi podrobnostmi, grmadih letnice vseh mogočih važnih in nevažnih bitk in cesarskih ediktov itd. Skratka, da smo se učili zgodovine cesarjev in kraljev v vseh njenih podrobnostih. In vse te šare smo se naučili z mnogo nižjim številom ur, kot jih imajo zgodovinarji na razpolago danes. Ali je res, da je danes zgodovinske snovi toliko več, kot je bilo prej? Res je, da imamo danes snov druge svetovne vojne in predvsem zgodovino naše narodnoosvobodilne borbe, da se danes učimo več o Pariški komuni in Oktobrski revoluciji ter zgodovini delavskega gibanja sploh, toda res pa bi moralo tudi biti (žal pa mnogokrat ni), da bi ne smeli več obteževati spomina naših dijakov z vsemi tistimi brezposlednimi podrobnostmi in nevažnimi letnicami iz stare zgodovine vladarjev. Ali ne ugotavljamo vedno znova, da dijaki še kar dobro obvladajo kopico posameznih, čisto nepomembnih zgodovinskih podrobnosti, da pa vse premalo razumejo medsebojno povezanost in vzročnost dogodkov ter njihovo zgodovinsko nujnost, da vse premalo razumejo razredno bistvo posameznih dogodkov in jim je vse premalo jasna zakonitost družbenega razvoja? Vse to pa bi lahko dosegli z boljšim delom in z odstranitvijo nepotrebnega balasta v krajšem času. Mislim, da bi bilo za zgodovino tedensko dovolj 20 do 22 ur. (Na Češkem imajo samo 15 ur, v Nemčiji 22.)

Razumljivo in popolnoma pravilno je, da so v novem predmetniku dobili večje število ur predmeti prirodopisno matematične skupine. Pri teh predmetih je porast števila tedenskih ur v vseh osmih letih

največji: 56 do 69; 64 do 87; 76 do 89. Kljub temu zares občutnemu povečanju števila ur pa učni uspehi niso zadovoljivi. Vzroke je treba iskati prvenstveno v še vedno prenatrpanih učnih načrtih, kjer je vse polno historizma in pa v sami metodi poučevanja. Ta je še namreč mnogokje suhoparna in neživljenjska. Seveda k temu mnogo pripomore revnost fizikalnih, kemičnih, prirodopisnih kabinetov, ki one-mogoča uspešno in za dober pouk tako važno eksperimentiranje. Vendar bi mnogokrat lahko z dobro voljo tudi tu več naredili. Nedvomno pa bomo morali mnogo več misliti na politehnizacijo naših šol, o čemer piše tudi v drugi številki lanskega »Komuniste« tovarišica Mitra Mitrovič.

V oči bode v današnjem predmetniku zapostavljanje risanja in opisne geometrije. Številke govore takole: 10 do 38 ur; 4 do 22 ur; 6 do 12 ur. Ali se vam ne zdi, da to ni zdravo? Danes, ko zahtevamo od vsakega kvalificiranega delavca, ki dela pri stroju, da mora znati čitati skico predmeta, ki ga naj izdelata, in si mora po potrebi to skico tudi sam narisati, pa dajemo risanju sploh, opisni geometriji pa še posebej tako mačehovsko odmerjen čas. Mnenja sem, da je to izredna slabost našega predmetnika in da jo bomo morali v novem šolskem letu popraviti in se tako približati tehnično razvitejšim narodom. Saj imajo n. pr. na Češkem v III. in IV. razredu nižje gimnazije poleg 2 ur tedenskega risanja še po eno uro opisne geometrije, v višji gimnaziji pa skupaj 10 ur opisne geometrije; torej v vseh osmih letih tedensko 20 ur risanja in opisne geometrije. Mnenja sem, da bi to število bilo tudi za naše šole primerno, ne smelo bi pa biti manjše od 18 ur. Tako bi naj bila v III. in IV. razredu poleg dveh ur risanja še tedensko po ena uro opisne geometrije, v višjih razredih gimnazije pa po 2 uri tedensko.

Drugim predmetom določene ure v današnjem predmetniku v osnovi odgovarjajo in so v skladu z ostalimi predmeti, čeprav predavatelji zahtevajo zvišanje števila ur.

Vprašanje glasbene kulture in splošnega utrjevanja zdravja bomo morali odgovornejše kot doslej reševati v sklopu šolskih, pionirskih in mladinskih pevskih zborov ter v raznih telovadnih in športnih društvih, seveda pa tudi pri šolskih urah s tem, da bomo kvaliteto teh ur stalno dvigali, za kar so nam pa v mnogih primerih potrebne sodobno opremljene telovadnice, ki jih imamo v Sloveniji zelo malo!

Teh nekaj misli o današnjem predmetniku za naše gimnazije naj bi vzbudile v Društvu profesorjev in predmetnih učiteljev plodno diskusijo!

PRVI SLOVENSKI MLADINSKI FILM „KEKEC“

I.
Kdor je gledal te dni, ko so vrtili v Ljubljani »Kekec«, predstave z mešano publiko, je moral biti v zadregi pri vprašanju: Kdo je ta film živahnejše spremljal, »mala« ali »velika« publika, otroci ali starejši ljudje? Kaj jih je pritegnilo? Razburljiva zgodba Kekčevih dogodivščin? Lepota gorenjske pokrajine? Ljubkost stare slovenske vasi, njene navade in starostnosti? Ali pa vse? V filmu se prepleta dvoje skupin vizualnih in estetskih elementov: dogajanja ob ljudeh filma in elementi, ki imajo konec dokumentarnega ali folklornega v sebi (gorski razgledi, običaji in noše, slike iz vasi). Ali so se oboji elementi v filmski pripovedki spojili na platno tako, da delujejo kot harmonična celota? Na to vprašanje bomo z analizo odgovorili pozneje.

Kekčeva filmska zgodba je postavljena v okvir naravnega, očiščena je skoraj vsake pripovedne pravilnosti. Letošnja prva številka »Delavske enotnosti« je, najbrže iz prve roke povedala tole: »V tej filmski pripovedki ni nič nadnaravnih bitij. V njej nastopajo samo ljudje in živali. Vsi so izrezani iz resničnega življenja pred nekako 50 leti.«

Pomembno za presojo tendenc obeh avtorjev filmske zgodbe, Milčinskega in Galetta! Avtorja sta za filmsko zgodbo porabila planinske pripovedke mladinskega pisatelja Josipa Vandota o Kekcu, predvsem pa pripovedko »Kekec nad samotnim brezdnom«; vse te pripovedke so med dvajsetimi in tridesetimi leti izhajale v mladinskem listu »Zvonček«.

Filmska predelava je poudarek resničnosti prenesla tudi na tisti list v filmu, ki je pri Vandotu do neke mere nadpriroden: to je Bedanec. Planine, ki jih gledamo v filmu, podoba vasi in noše povedo, da je zgodba doma na Gorenjskem, približno tam, kjer so tudi Vandotove planinske pripovedke. Zgodovinski okvir pripovedke nam gledalec ni kar preprosto jasen, in to je pomankljivost naslovnega teksta v filmu, ki bi jo kaj lahko popravili. Čemu ne? Ali ni že na slovenskih tleh mnogo ljudi, ki komaj kaj vedo o gorenjski vasi in šegah pred 150 leti? In če je ta film povrh vsega še poklonjen slovenski mladini, bi bilo prav, da so ji v naslovni uverturi to reč s filmskimi sredstvi uvajanja pojasnili. To pa bo še bolj potrebno, ko bo film prestopil meje ožje naše domovine.

Morda se bo komu tale spotika zdela malenkostna. Pa ni tako. Filmska pripovedka tako pojasnila zahteva, ker so govorica, slog hiš, obleke in nekateri običaji premaknjeni z močnim poudarkom v tisto preteklost. To napravi zgodbo v filmu nam Slovencem domačnejšo, ne pa neslovenskim gledalcem. Poudarek na folklornih elementih naše pokrajinske preteklosti pa je zapleteno jasno enostavnost Kekčevih dogodivščin našim malim gledalcem in jim zgodbo napravi težjo saj s te strani. Kar pomislimo na otroke nekeje iz Bele Krajine ali iz Prekmurja, da ne govorimo o tistih, ki bodo film gledali na našem jugu! Kakor je res, da je film pridobil na svojevrstni domači barvitosti, pa je tudi to res, da vsak element filma, ki ni neposredno nujen v zgradbi, napetost filmskega dogajanja tu in tam zrahlja, n. pr. večerja v domači hiši, deloma tudi govdovanski običaji. Drugod spet pa dogajanje potiskajo v ozadje preširoke planinske panorame. Če pa je filmska zgodba hotela n. pr. pokazati večerjo v gorenjski hiši, bi jo pravzaprav morala pokazati v polni resničnosti in k tej vsekakor spada večerna molitev. Ali tega mar ne bodo opazili mnogi slovenski gledalci? Po mojem mišljenju pa tak začetek filmske zgodbe niti ni po-

našim šolstvom v obojestransko korist brez kake bistvene nove obremenitve kogar koli. Prezreti tudi ne smemo še neke druge težave za sodelovanje prosvetnih delavcev z muzeji, ki obstoji v profesionalizmu znanosti, umetnosti in prosvete. Vsak profesionalizem pa je moč samo tako dolgo, dokler ne poteka na vrata njegove izolirane celice življenja s svojimi stvarnimi in razvojno živimi potrebami. In vprav med glasnike tvoj potreb življenja spadajo po svoji prirodi šolstvo in z njim tudi vsi prosvetni delavci.

S povezavo muzejev z življenjem, njegovim tokom in potrebami je rešeno tudi razmerje muzejev do znanosti in prosvete. To vprašanje se je moglo roditi samo, ker so na eni strani mnogi muzeji izgubili lastno razvojno nit iz preteklosti in s tem stik z življenjem, na drugi strani pa, ker tudi večina prosvetnih delavcev ni upoštevala muzejev kot sodobno sredstvo za nazorno izobraževanje. Za to je sodelovanje muzejev in šolstva obojestranska potreba, pa tudi potreba socialističnega časa.

Franjo Baš

treben. In s stališča harmonične, za mlade gledalce jasne celote, sta oba pravkar obravnavana prizora v filmu lahko odpadla, čeprav je za nas starejše godovanje mala poslastica iz zakladnice starih običajev.

Resnični liki, resnično okolje, dogodki s prizvokom realnosti — vse to pomaga filmsko zgodbo drammatizirati. Čeprav je zgodba o Kekcu preprostejša, s preprostimi za otroke dojemljivimi dogodivščinami, mora pripovedka biti napeta.

Odkar je v filmu dobra reprodukcija gibanja bitij in predmetov ustvarila iluzijo resnične prostornosti in s tem do neke mere plastičnosti, istočasno pa se razvija beseda v filmu do pomena in vrednosti, ki jo ima v gledališču, imata film in gledališče več stikališč in vzporednosti v svojih poteh. Napetost odrske umetnine, njena dramatičnost temelji posebno na dialogih, kajpak kot izraz napetosti v odrskem dogajanju. Ali mar to ne velja tudi za film? Nadalje: strnjnost dogajanja je zahteva odra in filma. Jasnost, nazornost in napetost dogodkov v prizorih in skozi vse filmsko dogajanje, z zapletom in razpletom — da, to so elementi filmske zgodbe kakor tudi odrske igre, recimo drame.

Režija našega mladinskega filma je najbrže računala s temi dejstvi in vprašanji. Cim je film postavila na podlago življenjske verjetnosti, je morala stremeti v pripovedki na platno po nazorno jasni razvojni liniji z dramatičnimi zapleti in z razpletom ob koncu (Kekčevi dogodivščini in naključja, zagate in premagovanje ovir do končnega uspeha). Da je prišlo do tega po naravni poti, so morali tudi vsi nastopajoči v filmu ohraniti videz naravnega, videz ljudi z določenimi človeško-verjetnimi lastnostmi. Ni menda golo naključje, da sta se avtorja filmske pripovedke lotila predvsem predelave Vandotove pripovedke »Kekec nad samotnim brezdnom«. Saj je ta zgodba še najmanj fantastična. Ker sta v filmski zgodbi marsikaj izpustila (n. pr. zgodbo, kako Bedanec išče Kekca na vasi), ponekod vrstni red dogodkov spremenila, drugod predrugačila (n. pr. Kosobrinova smrt spremenila v nezvest), spet nekeje pripovedovano spremenila v dogodek, dolgovoznost krajašala, je to bilo v prid samo filmski zgodbi, ki je postala enotnejša in dramatičnejša. Rožleta in deloma Mojca sta povzela po drugih Vandotovih zgodbah o Kekcu in ju organsko vključila v filmsko pripovedko v nekoliko spremenjeni vlogi.

II.

Osrednja ideja filma temelji v tezi, da mogočno poosebljeno zlo v velikem in hudobnem človeku najde v okretnem in bistrem Kekcu fantiča, ki ga nazadnje užene. V tej preprosti predstavi o otroškem Davidu, ki premaga hudobnega velikana Bedanca, prenešeni v razne razburljive dogodivščine, ki jih doživi in se vanje zaplete Kekec, a pri tem reši Kosobrina in Mojca in še sebe in otroke strašnega Bedanca — v tej zgodbi se skriva globoko psihološko jedro. Zakaj? Otrok v svoji fantaziji, ki je sposobna, da napravi živ še svet predmetov krog sebe, premaguje vse ovire in napravi taka dejanja, ki jih v resnici ne more. Ta prekrasna, čudovita sposobnost otroške duše, ki jo poznejši razvoj sčasoma zadušil, je vendarle podlaga za dojetje, in samodejavno razvijanje otrokovih sposobnosti, se hrani od nje. Tvorina domišljije kliče iz nje kakor iz pramate. »Realnost« otrokove fantazijske predstavnosti je tisti samozadržni ukrep otrokove duševnosti, ki z njo otrok v svoji otroški rasti premaguje take realne činitele v svoji okolici, ki bi sicer mogli kakor koli malčiti njegovo duševnost in v njem vzbujati »nagonski« občutek manjvrednosti.

Avtorja junakov filma sta dala tem junakom tako pretehtano karakterno podobo, v marsičem po Vandotovih pripovedkah, da jih je mogla fantazija tako rekoč pozlatiti, s tem pa jih napraviti za zares zanimive like filmske pripovedke. Naj omenim samo najvidnejše. Tu je pred vsemi Kekec, glavni nosilec dogodivščin v filmu. Po oznaki, ki je verjetno najbližja režiji zamisli, je »trinajstleten fant, bister, vesel, pogumen in neugnan. Nobena težava ga ne spravi iz tira. Vsi v vasi ga imajo radi, saj zna najbolje peti in piskati« (po že citirani »Delavski enotnosti«). Take njegove lastnosti se v resnici kažejo v filmu, njegovo splošno priljubljenost nakažeta le kratki začetni in zmagoslavni zaključni prizor. Socialna karakteristika je modro kratka: kmečki fantič. Globlji ali širje ne gre nikjer več in po tendenci filma niti potrebno ni. Da je Rožle »preklast, plašljiv pobič, pravo nasprotje pogumnega Kekca«, drži le v Vandotovi povesti. V filmski zgodbi tega ni mogoče niti potrditi niti zanikati, kajti v filmu ga spoznamo preveč bežno. V tistem prizoru, kjer se najdeta Rožle in

Tinkara pred Kekčevo hišo in se žalostno pogovarjata o Kekcu, Rožle ni tak; komaj da mlajši pobič, ki je imel Kekca zelo radi; morda je počasnejše pameti, a dober deček. Kaj več nam bežno pojavljanje Rožleta na platno ne pove. — Držalo pa bo, da je Mojca, ki služi pri hudem Bedancu in jo pozneje vzame s seboj Kosobrin, »drobno, skrbno, zgodaj dozorelo dekletce, lik, ki ga vsi poznajo že iz pripovedk o siroti Jerici«. (Mimogrede: pri Vandotu se imenuje Nena). — Drobnji bradat Kosobrin je dober stavec, zares »poosebljena dobrota«, ki nabira zdravilna zelišča, pozna njihovo zdravilno moč, in obdeluje na visoki, strmi planoti njivico. Čeprav ima v filmu neko realno utemeljenost, ga življenje ob samotnem brezdnem dela nekoliko pravilničnega v otroški domišljiji. Kreacija Frana Milčinskega ga je napravila malce problematičnega: njegov strah pred okrutnim Bedancem ga v igri Milčinskega dela že malo komičnega, in zdi se včasih, da je pravzaprav komičen lik filma, kar pa po svojem življenju in dobroneti le naj ne bi bil. — Posebno mesto v »Kekcu« ima Bedanec, glavni in edini Kekčev protigravec v filmu. Lik tega nasilneža mogočne postave ni toliko resničen kakor ostalih oseb v filmu. Menda je divji lovec, samotar čudaški, okruten grobian, zato strah otrok na vasi. Pravim pa le: menda. V filmu se pojavi tako nenadno na sceni, v takih okoliščinah, da deluje na gledalca skoraj mučno. Kdor je prebral Vandotovo zgodbo, ne bo prav nič težko opazil, da je v njem ostala narahlo skrita mitičnost iz Vandotove zgodbe. Tak njegov lik iz Vandotove pripovedke ni mogel biti popolnoma prenešen v življenjsko prirodnost filmske pripovedke, ne na škodo filma. Prav dejstvo, da so v filmu opuščeni vsi poskusi, kakor koli natančneje opisati njegovo človeško stanje, n. pr. njegovo preteklost, je filmu ohranilo čar mogočnega vtisa. Trdim celo, da bi brez take manj konkretne risbe njegovega lika filmska zgodba izgubila na tisti posebni poetičnosti, ki jo sicer imajo pripovedke za otroke, če v njih nastopajo hrusti ali velikani z nadpovprečno močjo in z lastnostmi, ki presegajo navadna človeška merila. Zato deluje Bedanec v filmu močno plastično na gledalce, posebno še na otroke. Strah pred sovami, to praznoverje takega silaka, je tudi v filmu spretno izkoriščen. Ta strah je groteskna poteza na Bedančevem značaju, ki otrokom močno ugaja. V filmu je Bedančev strah dobro izkoriščen in, kakor znano, Kekec, iznajdljivi in pogumni navihane, s tako Bedančovo človeško slabostjo izpelje tisti srečni zaključek, ki ga filmska zgodba ima.

V nadrobni izvedbi ima »Kekec« nekatere pomankljivosti. Ze kar v začetnem prizoru: Kekec na vasi med otroki. Čeprav sem film gledal trikrat, mi je ostal vse otroški živžav precej nerazumljiv. Očitno je, da gre za neko tehnično napako, ki bi jo morali odpraviti, čeprav z novimi stroški, preden so film zavrteli za javnost. Tudi je prerokanje otrok na trati preveč — narejeno. Da prizor z večerjo ne učinkuje čisto naravno, sem že povedal. Ta prizor bi mogel zamenjati neki drugi, ki bi mogel boljše in učinkoviteje poleg ljudi Kekčeve domajste filmsko »predstaviti« tudi staro kmečko hišo.

Zakaj se ne bi vaški otroci s Kekcem, Tinkaro in Rožletom predstavili obenem s hišo v enotnem, nepretrganem prizoru? Preveč obrabljen se mi zdi način, kako film slika Kekčevo pot v planino k pastirju Mišnjaku. Filmska kamera je ponekod — o tem smo se že menili — prehajala kar v dokumentacijske prijeme z načinom prikazovanja planinskih lepote (čeprav so filmske gorske panorame zelo lepe). Prizor s Kekčeve poti, kjer prepeva in koraka kakor pravi pravcati filmski junak, je že neokusen. Sijajen je prizor iz planinske staje s posrečeno smešnim pastirjem Mišnjakom. Komu ne bo ostala v spominu groteskno živa vedrina prizora, ko veter sunkoma odpre vrata kočee? Kako spročen je v njem Kekec, ki je sicer ponekod le preveč negibno resen! Nekaj pregrevlac se mi zdi, da je inscenaciji povzročilo postavljane nasproti stoječih si bregov nad samotnim brezdnom. Inscenatorjem se ni posrečilo ustvariti vtisa nazorne grozljive slike samotnega brezdn. Zvonjenje, ki naj bi ga slišali nad brezdnom iz daljne domače vasi, je bilo tehnično šibko izvedeno, zato premalo učinkovito, da bi podprlo čustva, ki naj se porajajo v mladih sredi nad samotnim brezdnom. Se prej boj med Kekcem in orlom ni potekal bogve kaj učinkovito, ker celo otroci dobro vedo, da je orel večja ptica kot je bil na platnu. Škoda, da Mojca z notranje prizadetostjo mimiko ni napravila nekaterih lepih trenutkov neizbrisnejših, posebno tistega na prizgu Bedančeve kočee, ko se je radostno zastrmela v prirodu. Tudi sicer je

Ustanovljen je pevski zbor učiteljev in profesorjev „EMIL ADAMIČ“

Spričo številčnega porasta naših pevskih zborov po osvoboditvi se že nekaj let pojavlja potreba, da dobe pevski zbori dobre pevovodje in voditelje, ki bodo mogli uspešno voditi in pravilno usmerjati naše pevske zборе. Zelja učiteljstva, da si izpolni svoje teoretično glasbeno znanje za spoznavanje glasbene kulture in vodstvo pevskih zborov ter se istočasno tudi aktivno udeležuje v kvalitetnem pevskem zboru, je rodila z ustanovitvijo pevskega zbora učiteljev in profesorjev svoj prvi sad.

Ze na republiškem občnem zboru Sindikata prosvetnih delavcev 30. X. 1949 so delegati željo po zopetni ustanovitvi učiteljskega pevskega zbora, ki jo je izrekel tov. Radovan Gobec, toplo sprejeli. Od takrat se je pojavljala v raznih oblikah po različnih krajih in v raznih organizacijah. Ko je isto misel na seji Izvršnega odbora Ljudske prosvete Slovenije ponovno sprožil tov. Rado Simoniti, je pričelo delo za uresničenje teh predlogov.

Iniciativni odbor je pripravil vse potrebno, da se je v semestrskih počitnicah od 27. januarja do 30. januarja 1952 vršil štiridnevni pevski tečaj in je bil ob koncu tečaja tudi ustanovni občni zbor pevskega zbora učiteljev in profesorjev.

V članstvo pevskega zbora se je prijavilo nad 200 učiteljev in profesorjev iz vse Slovenije. Po avdicijah v Ljubljani, Mariboru in Gorici je bilo sprejetih v zbor 120 članov, od tega 45 moških in 75 ženskih glasov. Tečaj je bil praktičen in teoretičen. Praktično delo v zboru so vodili tovariši Rado Simoniti, Radovan Gobec in Mihelčič Slavko, predavali pa so še tovariši Groebming Adolf in Šuligoj Avgust. Program, o katerem bomo še poročali, je bil načrtno tudi izpolnjen.

Zadnji dan tečaja je bil ustanovni občni zbor Pevskega zbora, kjer

so člani iniciativnega odbora in artističnega vodstva poročali o dosežanjem delu.

Doslej so z izrednimi datjavami omogočili prvi tečaj Pevskega zbora Svet zveze pionirjev in Državna založba Slovenije ter MLO Ljubljana, ki je brezplačno dal prostore za tečaj. Da bi pa tečaj v bodoče lahko uspevali, bo potrebna večja pomoč vsega članstva prosvetnih delavcev. V tem oziru se je kot prvi izkazal z razumevanjem Sindikat učiteljev in profesorjev v Ljutomeru, ki je iz svoje blagajne nakazal 7000 din izrednega prispevka.

Če bo Pevski zbor izvršil načrt trodnevnih tečajev v mesecu marcu in maju in desednevni tečaj v začetku julija, bo verjetno mogel izvesti v juliju že tudi svoj prvi koncert. Zaradi pomanjkanja moških glasov bo imel Pevski zbor samo sekciji mešanega in ženskega zbora.

Na občnem zboru so člani razpravljali o imenu, pravilniku in delu zbora. Zbor je sekcija Združenja učiteljev, pozneje pa bo postal sekcija Zveze društev prosvetnih delavcev. Izvoljena sta bila upravni in artistični odbor, ki dajeta garancijo, da bo zbor lahko razvijal svoj načrt. V upravni odbor so bili izvoljeni: Groebming Adolf — predsednik; Juš Stante — podpredsednik; Ajlec Rafael — prvi tajnik; Vederjak Marija — drugi tajnik; Horvat Angela — blagajnik; Kuhar Janez — arhivar; Gerlanc Bogomil, Supančič Drago in Zorn Jože — odborniki. V artistični odbor so bili izvoljeni: Simoniti Rado, Gobec Radovan, Mihelčič Slavko, Šuligoj Avgust, Groebming Adolf, Ajlec Rafael, vsi iz Ljubljane; Gregorc Jože — Ptuj; Segula Pec-Josip — Maribor in Jurčec Vreže — Celje.

III. MLADINSKI KONCERT posvečen spominu prof. Karla Jeraja

V nedeljo, dne 13. januarja, je bil v veliki unionski dvorani izvajan III. mladinski koncert, posvečen spominu profesorja Karla Jeraja, prvega organizatorja mladinskih koncertov. Do svojih poslednjih dni aktiven kot glasbenik in pedagog je zaslužni mož omahnil ob vstopu v novo leto.

Profesor Karel Jeraj (3. VII. 1874 do 30. XII. 1951) izvirja po svojem očetu iz stare gorenjske družine v Smledniku, po svoji materi pa je bil češkega rodu. Glasbeno nadarjenost je podedoval po svoji babici, sestri Gregorja Riharja, ter po svoji materi, hčerki češkega godbenika iz družine Raček. Po dovršenem glasbenem študiju na Dunaju, kjer se je pokojnik rodil, je poučeval violino na ljubljanski Glasbeni Matici do leta 1895, nato pa je kot koncertni mojster orkestra imperialnega instituta v Londonu in kasneje kot član dunajske dvorne opere potoval po raznih evropskih državah.

Leta 1919 se je vrnil v Ljubljano ter deloval pri Glasbeni Matici, v orkestru Državne opere in pri Orkestralnem društvu, prirejal prve mladinske koncerte ter se uveljavljal povsod, kjer sta bila potrebna njegovo znanje in praksa, bodisi kot praktični glasbenik, skladatelj in pedagog. Bil je eden od redkih glasbenih učiteljev, ki mu je uspevalo, da je v svojih gojencih vzbudil ve-

njena igra ponekod zbledela, ker je bila narahlo teatrska, kar je škodilo naradni neposrednosti filmske pripovedke. Problematična je Vandotova in filmska pripovedka, da se Kekec ponoči ukrade po skritem hodniku s Kosobrinove planote in ponoči pohti v dolino po sovo in svojega volčka. Tak razplet se že starejšim otrokom ne zdi prav verjeten. Med lepimi in učinkovitimi prizori je izredno pristrženo učinkoval prizor pred Kekčevo domačijo. Kako ljubko žalostno se pogovarjata Tinka in Rožle o nesrečnem Kekcu! V ospredju razpostavljene Rožletove ovce napravijo ta prizor še pristržnejši.

Naštete in še morebitne druge pomankljivosti filmu niso vzele njegove vrednosti. Po letih vojnih strahot in upodabljanju človeške mržnje in uničevanja vsega človeškega nas idilično vzdruže pripovedke spominja na prastari človeški sen o prvotni človekovi nedolžnosti. Saj ta večna utopija podhranjuje v nas le stremenje po humanejšem in svobodnejšem življenju. Folklorno podrobno naštudirana oprema in vzdruže gorenjske vasi, kmečke hiše in navad, lepi pokrajinski prizori, učinkovita planinska staja in mračna Bedančeva napol razpadajoča kočea — vse to dokazuje, da je inscenacija skrbno naštudirala svoje delo. Tudi scenska glasba Marjana Kozine spremlja učinkovito smiselno dogajanje na platnu.

Fr. O.

Le preberite...

Mariborski dnevnik »Vestnik« je v svoji 14 dnevni prilogi odprl stalno rubriko »Vzgojni kotiček«, kjer bodo mariborski pedagogi obravnavali aktualna pedagoška vprašanja. Ljubljanska dnevnik najbrž na take zadeve ne mislita, saj so celo ustanovni občni zbori novih Zdrženj šolskih delavcev ostali s te strani nezapaženi, čeprav so se vršili v Ljubljani in sta bili obe redakciji nanje opozorjeni. Pač pa so registrirali po Tanjugu ustanovne občne zборе v ostalih republikah.

Društvo bibliotekarjev Slovenije je izdalo za štiriletno slovenske knjige pregled vseh knjižnic v LRS. V uvodu te publikacije pa je povedal redaktor med drugim tudi naslednje:

Društvo bibliotekarjev Slovenije je razposlalo vprašalne pole na vse razpoložljive naslove, poleg tega pa še nekajkrat pozvalo v dnevnem časopisu vse knjižničarje, da pošljejo podatke, potrebne za sestavo priročnika. Zal odziv ni bil tak, kakor smo želeli in pričakovali. Predvsem moramo podčrtati, da smo našli na slab odziv našega šolstva, zlasti osnovnega. Zato je verjetno največja pomankljivost priročnika v tem, da ne nudi popolnejše slike o stanju knjižnic naših osnovnih šol...